

Informe

**Ha arribat el Dia D de les
pensions: Què passa a
Catalunya?**

INSTITUT OSTROM · OCTUBRE 2025

Ha arribat el Dia D de les pensions: Què passa a Catalunya?

Autor: Santiago Calvo López

OCTUBRE 2025

Taula de continguts

Sobre l'Institut Ostrom	4
Sobre l'autor	4
Resum executiu	5
1. Introducció	6
2. La situació demogràfica catalana	7
3. Envel·liment, mercat laboral i pensions	12
4. La idea del bo demogràfic	20
5. La bretxa generacional	24
6. Recomanacions de polítiques públiques	39
7. Conclusions	40

Sobre l'Institut Ostrom

L'Institut Ostrom és el think tank de política pública líder a Catalunya. Els nostres principis fundacionals són el reconeixement del pluralisme, l'exercici de la tolerància, la salvaguarda dels drets civils, la promoció de les institucions inclusives, el foment de les societats obertes i l'impuls de l'economia de mercat.

Fundats el 2016, som un pol independent i no partidista de coneixement, debat i generació d'idees, compromès amb el pensament profund i rigorós i amb vocació d'incidir de forma determinant a l'opinió pública i les institucions catalanes, a través de la investigació, la divulgació i la influència en el debat públic.

La nostra institució rep el seu nom en homenatge a Elinor Ostrom Professora d'Economia Política, titular de la Càtedra Arthur F. Bentley de la Universitat d'Indiana i primera dona guardonada amb un premi Nobel d'Economia.

L'Institut està constituït per persones de generacions i àmbits professionals molt diversos, que coincideixen en la necessitat de proveir el país d'una capacitat d'anàlisi pròpia, independent i rigorosa. Buscar també convertir-se en una organització connectada a escala europea i mundial amb institucions líders al panorama liberal internacional.

Som membres de l'Atlas Network, xarxa integrada per gairebé cinc-cents think tanks de tot el món, entre els quals destaquen el Cato Institute i l'American Enterprise Institute (AEI) als Estats Units, el Fraser Institute canadenc; Adam Smith Institute (ASI) i l'Institute of Economic Affairs (IEA) al Regne Unit; l'Institut Timbro a Àustria o el Centre for Civil Society a l'Índia.

Sobre l'autor

Santiago Calvo López és Doctor en Economia i Màster en Fiscalitat Internacional per la Universitat Santiago de Compostela. Investigador visitant a la Hunter College de Nova York. Participa en diversos mitjans de comunicació com a analista econòmic entre els quals destaquen El Correo Gallego i EsRadio Galicia. Professor d'Economia Pública i Investigador Posdoctoral de la Universitat de les Hespèrides.

Resum executiu

Catalunya afronta un repte intergeneracional sense precedents. La jubilació massiva del baby boom i la baixa natalitat redueixen la base de cotitzants i augmenten el nombre de pensionistes, posant en tensió la sostenibilitat del sistema.

El bo demogràfic que va impulsar el creixement entre 1985 i 2005 s'ha esgotat. Des d'aleshores, el PIB per càpita gairebé no ha crescut i la productivitat està estancada, posant en evidència les febleses del model productiu.

Mentre les pensions s'han revaloritzat i s'ha garantit el poder adquisitiu dels jubilats, els salaris dels joves han romàs estancats o fins i tot han caigut en termes reals. Aquesta dinàmica ha invertit la posició relativa de les generacions: les persones grans apareixen avui com a col·lectiu més protegit que la població activa.

La riquesa patrimonial reflecteix aquesta mateixa fractura. En vint anys, el patrimoni net dels menors de 35 anys ha passat de 75.000 a 20.000 euros, mentre que el dels majors de 75 s'ha gairebé duplicat.

L'habitatge és el factor central d'aquesta divergència. La taxa de propietat entre els menors de 35 anys s'ha desplomat del 70% al 32% en dues dècades, mentre que els majors mantenen nivells estables per sobre del 80%.

El desajust entre salaris i habitatge és clau: des de 2015, els salaris dels joves han crescut un 30%, però el preu de compra i lloguer ho ha fet un 57% i un 60% respectivament, tancant la porta a l'emancipació i a l'acumulació d'actius.

La despesa mitjana de les llars joves no revela un excés de consum, sinó restriccions: la seva despesa es manté per sota dels nivells del 2008, mentre que la de les persones grans es manté o augmenta.

En definitiva, Catalunya combina envelliment poblacional, estancament econòmic i bretxa patrimonial. Afrontar aquest repte exigeix reformes estructurals: millorar la productivitat i assegurar l'ocupació estable, facilitar l'accés a l'habitatge i reequilibrar la despesa pública entre generacions.

Es recomana una reforma integral del sistema de pensions que combini sostenibilitat financera, equitat intergeneracional i suficiència de les prestacions, mitjançant la transició gradual cap a un model de comptes nacionals mixt, major flexibilitat en l'edat de jubilació, el desenvolupament d'un segon pilar de capitalització amb plans sectorials d'ocupació i la introducció de la motxilla austríaca.

1. Introducció

El Centre Ruth Richardson de la Universitat de les Hespèrides ha publicat recentment un informe que ha tingut un ampli ressò en el debat públic: el conegut com a "dia D" de les pensions a Espanya. El document advertia de la coincidència de diversos factors demogràfics i econòmics que sotmetran el sistema de jubilació espanyol a una pressió sense precedents en les pròximes dècades¹.

La idea central de l'informe és clara: a mesura que la generació del baby boom es retiri massivament, l'equilibri entre cotitzants i pensionistes es veurà alterat de manera estructural. A aquesta transició s'hi afegeix una fecunditat persistentment baixa, un augment de la longevitat i un mercat laboral que encara presenta debilitats en productivitat i ocupació estable. El resultat és un escenari en què els mecanismes de repartiment afronten un repte de sostenibilitat que ja no es pot ignorar.

L'informe del Centre Ruth Richardson no es limita a assenyalar el problema. També ofereix un marc analític rigorós per avaluar renda, riquesa i benestar de les diferents generacions a Espanya, combinant microdades d'enquestes oficials amb projeccions demogràfiques. D'aquesta manera, es fan comparacions clares entre diferents cohorts que posen de manifest les grans desigualtats acumulades en termes d'ingressos i patrimoni.

En aquest context, pren un interès especial replicar i adaptar l'anàlisi al cas de Catalunya. No pas perquè hi hagi un sistema de pensions propi —la caixa és única i comuna per a tot l'Estat—, sinó perquè la realitat demogràfica i socioeconòmica catalana presenta particularitats que mereixen atenció: una natalitat encara més baixa que la mitjana estatal, una esperança de vida lleugerament superior i un pes significatiu de la immigració en l'estructura de la població.

L'objectiu d'aquest informe és, precisament, traslladar la metodologia aplicada a nivell estatal a l'àmbit català. Per fer-ho, es presenten indicadors demogràfics específics, així com un càlcul de renda i riquesa neta generacional amb dades desagregades de Catalunya. El resultat és un retrat més ajustat de la situació de les famílies i dels futurs jubilats catalans, amb implicacions de primer ordre per a les polítiques públiques de Catalunya.

Es tracta, en definitiva, d'obrir un debat informat sobre com Catalunya afronta, dins del sistema comú de pensions espanyol, el desafiament de la sostenibilitat del sistema de pensions. Atendre les particularitats locals permet que el diagnòstic sigui més precís i, amb això, que les solucions siguin més realistes.

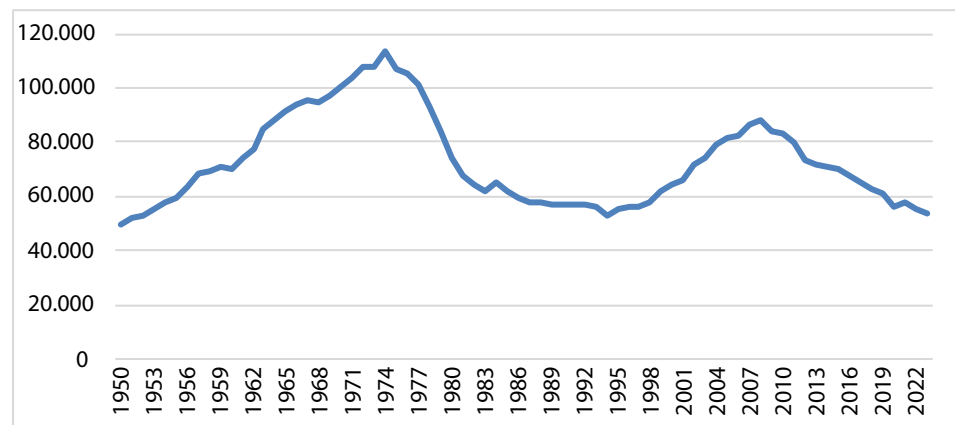
¹ L'informe està disponible a l'enllaç següent: https://hesperides.edu.es/wp-content/uploads/2025/07/Informe_dia_D_pensiones.pdf

2. La situació demogràfica catalana

Tal com assenyala el Centre Ruth Richardson, l'evolució demogràfica d'Espanya i també de Catalunya està marcada pel pes de la generació del baby boom. L'increment dels naixements entre mitjan anys cinquanta i mitjan anys setanta va representar un moment històric: en el punt àlgid, a començaments dels setanta, es registraven prop de 120.000 naixements anuals a Catalunya, el nivell més alt del darrer segle.

La clau és que aquesta dinàmica no es va repetir en les generacions posteriors. A partir de 1975, la natalitat va començar a baixar de manera abrupta, transformant la piràmide poblacional. En només una dècada, els naixements es van reduir gairebé a la meitat, situant-se entorn dels 60.000 a mitjan anys vuitanta. El gràfic següent mostra amb claredat aquest gir estructural: després del màxim del baby boom, Catalunya va passar a conviure amb cohorts de mida molt inferior.

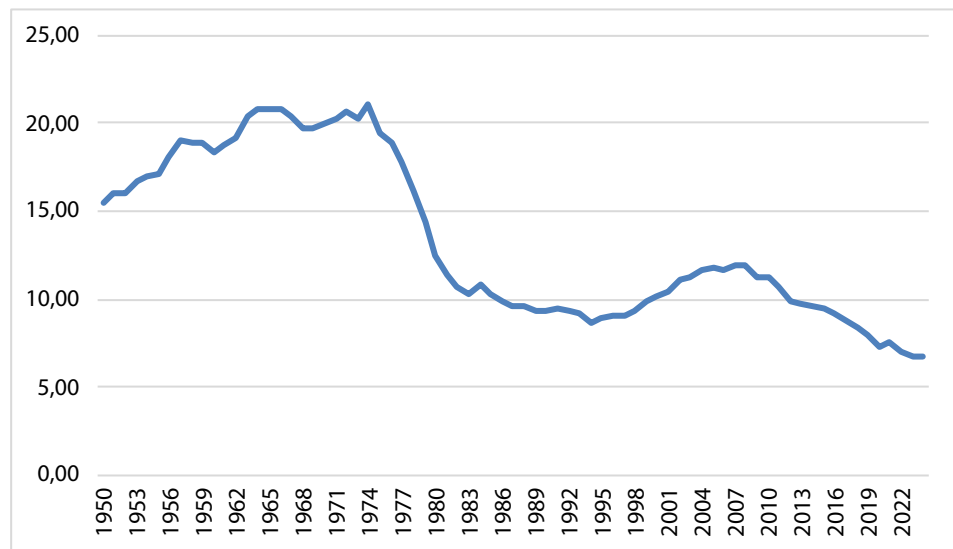
Gràfic 1. Evolució del nombre de naixements a Catalunya.

Font: Fedea i INE.

Aquesta tendència també es reflecteix en la taxa bruta de natalitat. Mentre que als anys seixanta i a començaments dels setanta se situava al voltant de 20 per cada mil habitants, a finals dels setanta es va desplomar fins a nivells pròxims als 10 per mil. El repunt viscut durant els anys 2000, vinculat a l'arribada d'immigració i al cicle econòmic expansiu, només va permetre superar lleugerament el 12 per mil, per després tornar a caure fins a mínims històrics, entorn dels 7 per mil l'any 2022.

Gràfic 2. Evolució de la taxa de natalitat a Catalunya.

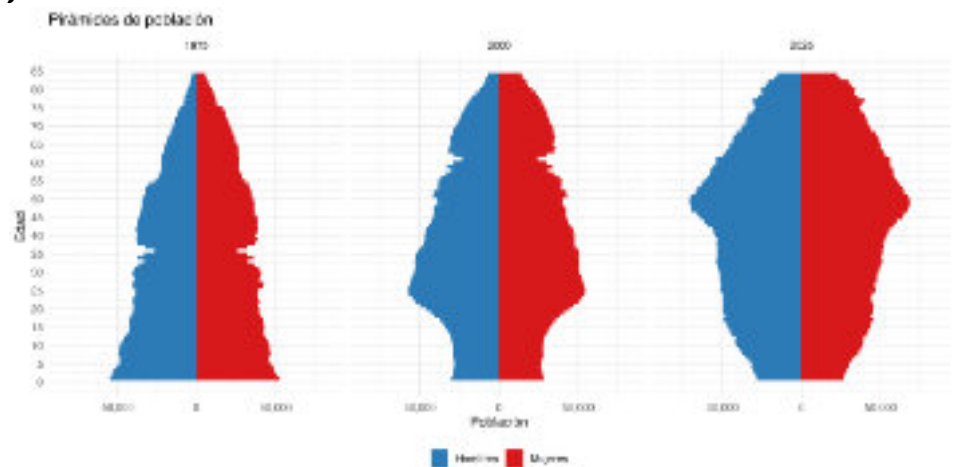

Font: Fedea i INE.

El resultat és una asimetria demogràfica que defineix el present i condiciona el futur: a un volum molt ampli de persones que avui s'acosten a l'edat de jubilació els segueixen generacions més reduïdes, incapaces de sostenir el mateix nivell de reemplaçament. Aquesta bretxa intergeneracional constitueix el nucli de la transició demogràfica catalana.

En síntesi: un auge de naixements als anys cinquanta i seixanta, un descens sostingut des de mitjan anys setanta, un repunt puntual als 2000 vinculat a la immigració i una nova davallada fins a mínims recents. Aquest recorregut explica per què Catalunya afronta avui una piràmide de població cada cop més invertida, amb implicacions directes per a l'economia i la cohesió social.

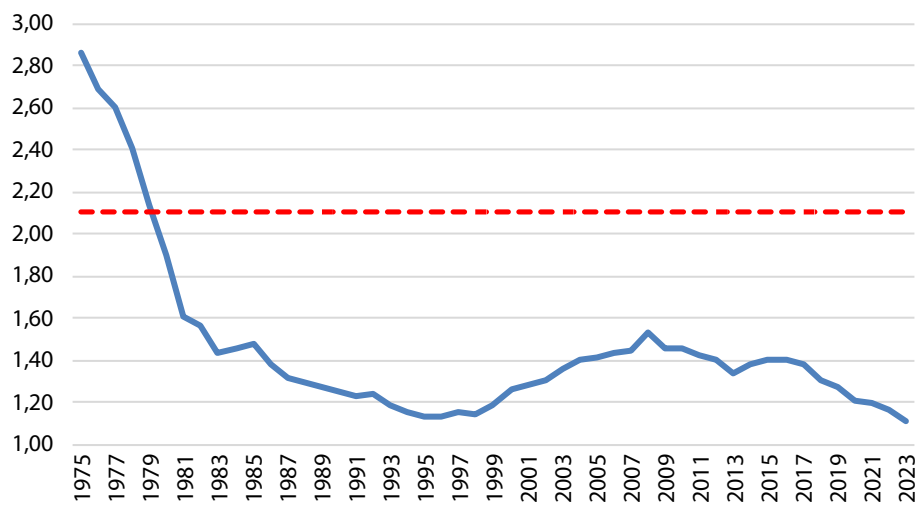
Gràfic 3. Evolució de la piràmide de població a Catalunya, població a 1 de juliol.

Font: INE.

Tal com es mostrava al gràfic 2, un dels motius que ajuda a explicar la progressiva inversió de la piràmide de població de Catalunya és la caiguda de la natalitat. Des de la dècada dels 80, la taxa de fertilitat, és a dir, el nombre de fills mitjana per dona, es troba per sota de la taxa de reemplaçament de 2,1. Cal tenir en compte que 2,1 és el nivell considerat com a necessari per garantir el reemplaçament generacional en absència de migracions. És lleugerament superior a 2 a causa de la mortalitat infantil i que no totes les dones arriben a tenir descendència. En termes pràctics, assegura que cada generació es pugui substituir per la següent mantenint estable la població.

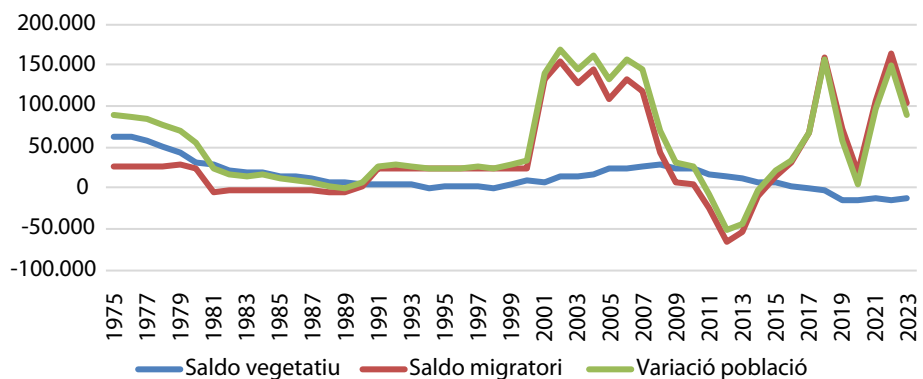
Gràfic 4. Evolució de la taxa de fertilitat a Catalunya

Font: INE

Per tant, i atès que la natalitat no ha ajudat a sostenir la població a Catalunya, pràcticament, des dels anys 90, tota la variació anual en el nombre d'habitants s'explica pel saldo migratori. El saldo vegetatiu, per part seva, està en una fase descendent i ja es troba en terreny negatiu.

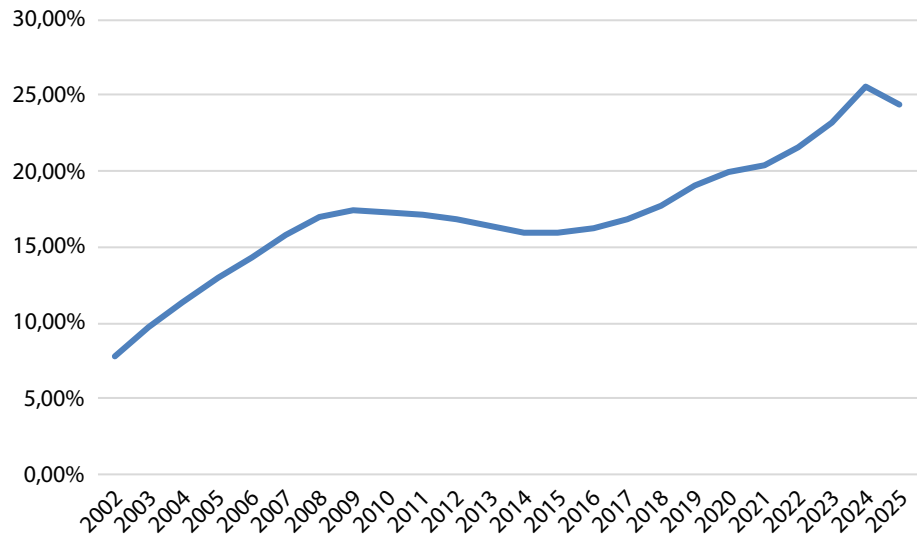
Gràfic 5. Evolució del saldo vegetatiu, migratori i variació de la població a Catalunya.

Font: Fedea i INE.

D'aquesta manera, es pot comprovar que el pes de la població estrangera sobre el total s'aproxima al 25%. O el que és el mateix, actualment, 1 de cada 4 persones que resideixen a Catalunya ha nascut a altres països. Fa només dues dècades, aquest percentatge era inferior al 10%.

Gràfic 6. Evolució del pes de la població nascuda a l'estranger a Catalunya.

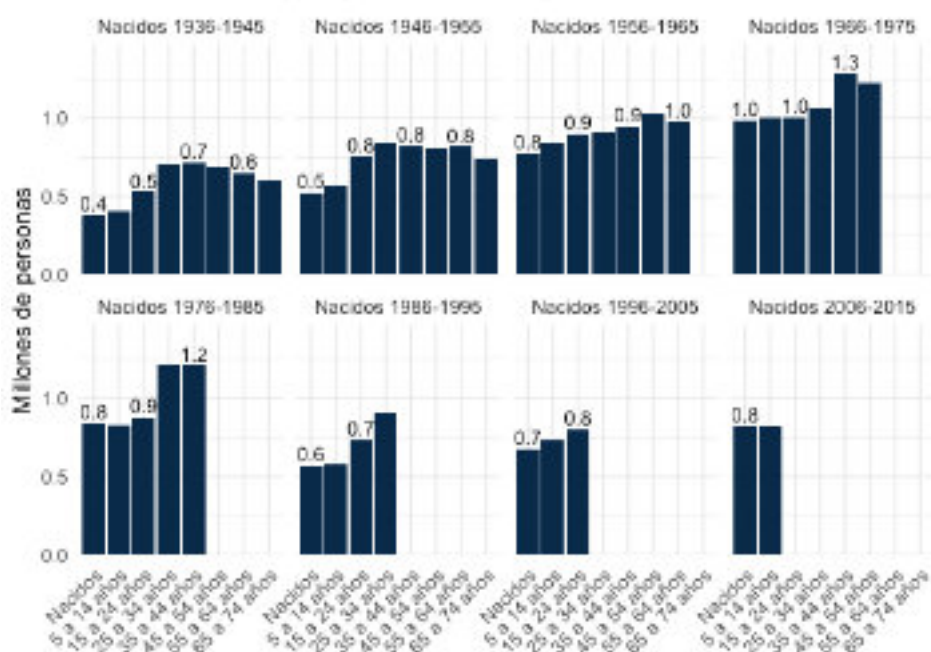

Font: INE

El gràfic següent (gràfic 7) mostra com la població catalana es distribueix en diferents generacions i com cada cohort evoluciona al llarg del seu cicle vital. S'aprecia amb claredat que les generacions nascudes entre mitjans dels anys cinquanta i mitjans dels setanta són les més nombroses de la història recent: no només van néixer més nens que a les cohorts anteriors, sinó que, a més, els seus efectius es van incrementar posteriorment gràcies als moviments migratoris. El contrast amb les generacions nascudes a partir de mitjans dels vuitanta és notable, ja que són molt menys nombroses en tots els trams d'edat.

Aquest patró reflecteix un canvi estructural a la demografia catalana. Les generacions més joves no arriben a la mida de les precedents, cosa que anticipa un desequilibri en la piràmide poblacional: menys persones en edats actives davant d'un creixent pes dels grups de més edat. Aquest fenomen tindrà conseqüències profundes sobre el mercat laboral, la sostenibilitat de les pensions i la capacitat de creixement econòmic de les properes dècades.

Gràfic 7. Persones per generació al llarg del cicle vital, en milions.

Font: INE i Idescat

Nota: Aquest gràfic s'ha d'entendre de la manera següent: les barres representen el nombre d'efectius de cada generació de catalans en diferents trams d'edat al llarg de la vida. Cada requadre correspon a una cohort de naixement (per exemple, nascuts entre 1956 i 1965), i dins seu es mostren els efectius que tenia aquesta generació en diferents moments vitals: en néixer, entre els 5 i 14 anys, entre els 15 i 24, i així successivament.

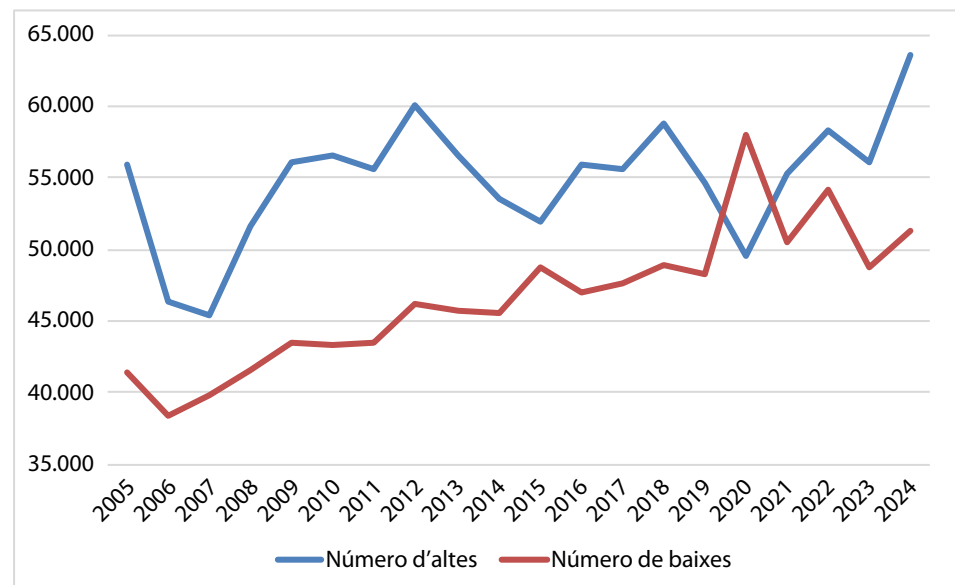
3. Envel·liment, mercat laboral i pensions

A Catalunya, el canvi demogràfic s'explica en gran part per la irrupció de la generació del baby boom. El 1956 es van superar per primera vegada els 60.000 naixements anuals i, des de llavors, la xifra va continuar creixent fins a assolir més de 100.000 enllamenaments cada any entre començaments dels setanta i 1977. Aquest repunt extraordinari de la natalitat va configurar una cohort molt àmplia que n'ha marcat l'evolució.

Amb l'arribada d'aquesta generació a l'edat de jubilació s'inicia un procés de transcendència enorme per al mercat laboral i el sistema de pensions. Els baby boomers van començar a retirar-se a partir del 2021 i, en els propers anys, ho faran de forma massiva. El resultat serà una pressió creixent sobre el sistema de repartiment, ja que cada cop hi haurà més pensionistes i relativament menys cotitzants. Aquest fenomen marca el punt de partida de la reflexió sobre l'envel·liment, l'ocupació i la sostenibilitat de les pensions a Catalunya i al conjunt d'Espanya.

El nombre de noves jubilacions a Catalunya ha mostrat una tendència creixent en els darrers anys, especialment des del 2019, amb repunts que superen amb claredat les baixes en el sistema. Aquest augment reflecteix com l'entrada de la generació del baby boom a l'edat de recés s'està traduint en un volum cada vegada més gran d'altres, mentre que les baixes evolucionen de manera més estable. El resultat és un creixement net de pensionistes que, alhora, provoca un augment de la pressió financera sobre la Seguretat Social i anticipa un escenari de més desequilibri a mesura que avanci la jubilació massiva d'aquestes cohorts.

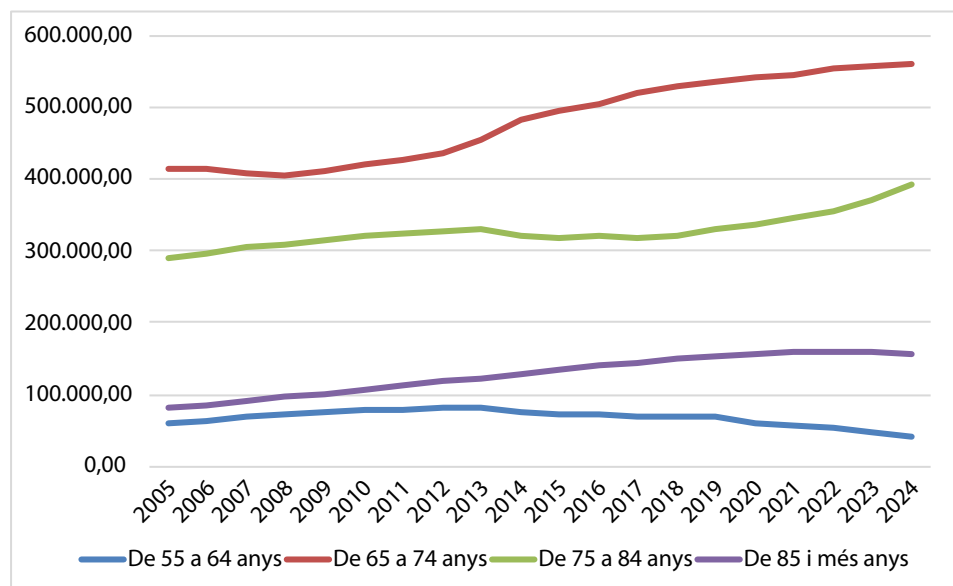
Gràfic 8. Evolució del nombre d'altres i baixes de jubilació a la Seguretat Social a Catalunya.

Font: Seguretat Social.

En les dues darreres dècades, el nombre de persones que reben una pensió de jubilació a Catalunya ha crescut de manera molt significativa, sumant al voltant de 300.000 pensionistes més. L'augment es concentra sobretot en el grup entre 65 i 74 anys, que s'ha convertit amb diferència en el col·lectiu més nombrós. Aquest canvi reflecteix l'entrada progressiva de la generació del baby boom a la jubilació, una cohort molt àmplia que comença a engrandir les xifres de pensionistes i que explica el fort creixement en aquest tram d'edat respecte a la resta, especialment des de la dècada dels 2010.

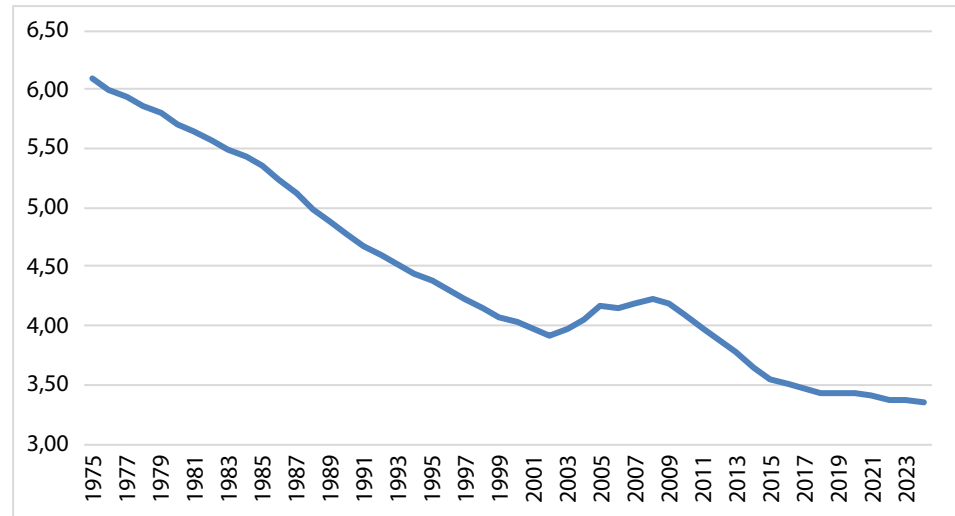
Gràfic 9. Evolució del nombre de pensionistes de jubilació per grup d'edat a Catalunya.

Font: Seguretat Social.

A més, la transformació demogràfica associada al baby boom ha tingut un efecte clar sobre la relació entre població en edat de treballar i població de més de 65 anys. El 1975, a Catalunya hi havia unes 6,1 persones potencialment actives per cada persona gran, cosa que garantia un matalàs ampli per sostenir, entre altres coses, el sistema de pensions de repartiment. Tot i això, l'envelliment progressiu, la baixa natalitat i l'entrada massiva de la generació del baby boom a la jubilació han reduït aquesta ràtio fins a situar-la al voltant de 3,36 actualment. Aquesta caiguda implica que l'esforç de finançament del sistema recau avui sobre una base laboral molt més estreta i anticipa més tensions per a la sostenibilitat futura.

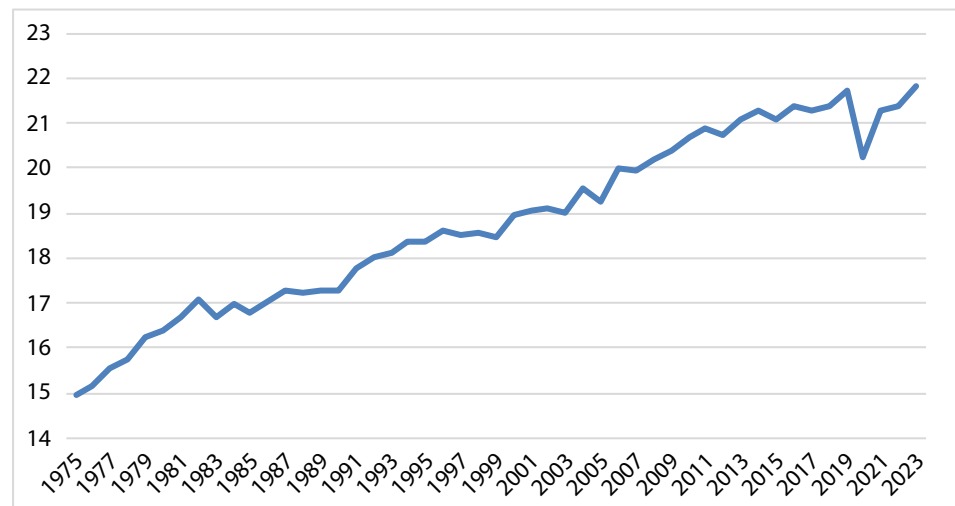
Gràfic 10. Evolució del nombre de persones en edat de treballar per cada persona més gran de 65 anys a Catalunya.

Font: INE

Aquest descens en la ràtio persones en edat de treballar per persona major de 65 anys es deu únicament al repunt de la natalitat registrat entre mitjans dels cinquanta i mitjans dels setanta. També influeix de manera decisiva el que passa avui amb la generació del baby boom: gràcies a les millores al sistema sanitari i a les condicions de vida, la supervivència després de la jubilació s'ha allargat notablement. En mig segle, l'esperança de vida als 65 anys a Catalunya ha passat d'uns 15 anys addicionals a situar-se al voltant dels 22, cosa que significa que els que es jubilen ara viuran, de mitjana, set anys més que els que ho feien als anys setanta.

Gràfic 11. Evolució de l'esperança de vida als 65 anys a Catalunya.

Font: INE

L'índex d'envelliment mesura la relació entre la població de 65 anys i més i la població menor de 15 anys, expressada en percentatge. Un valor de 100 indica que hi ha tantes persones grans com joves, mentre que valors superiors reflecteixen una proporció creixent de població envellida. A Catalunya, aquest índex arribava al 2024 als 131,6 punts, la qual cosa significa que per cada 100 menors de 15 anys hi ha més de 130 persones més grans de 65.

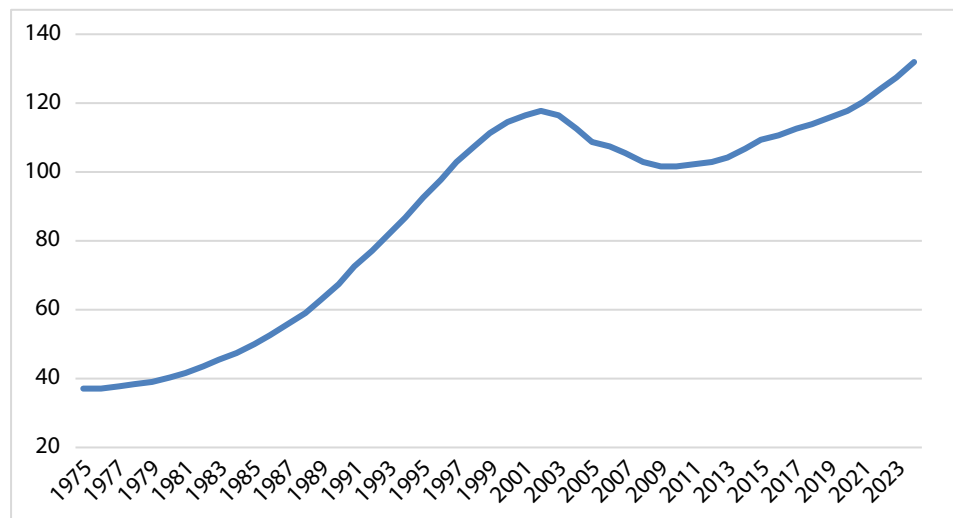
Tot i que la dada de Catalunya evidencia un clar procés d'envelliment, se situa per sota comunitats com Astúries (257,3), Galícia (224,3) o Castella i Lleó (223,9), que lideren el rànquing nacional amb estructures demogràfiques molt més envellides. A l'extrem oposat, regions com Múrcia (98,1), les Balears (113,9) o Madrid (126,2) mostren índexs més baixos, cosa que indica una presència relativa més gran de població jove. Catalunya es troba així en una posició intermèdia, amb una pressió demogràfica creixent, però encara menys pronunciada que a les comunitats del nord-oest peninsular.

Gràfic 12. Índex d'envelliment per comunitats autònomes a Espanya, 2024.

Font: INE

Gràfic 13. Evolució de l'índex d'envelliment a Catalunya.

Font: INE

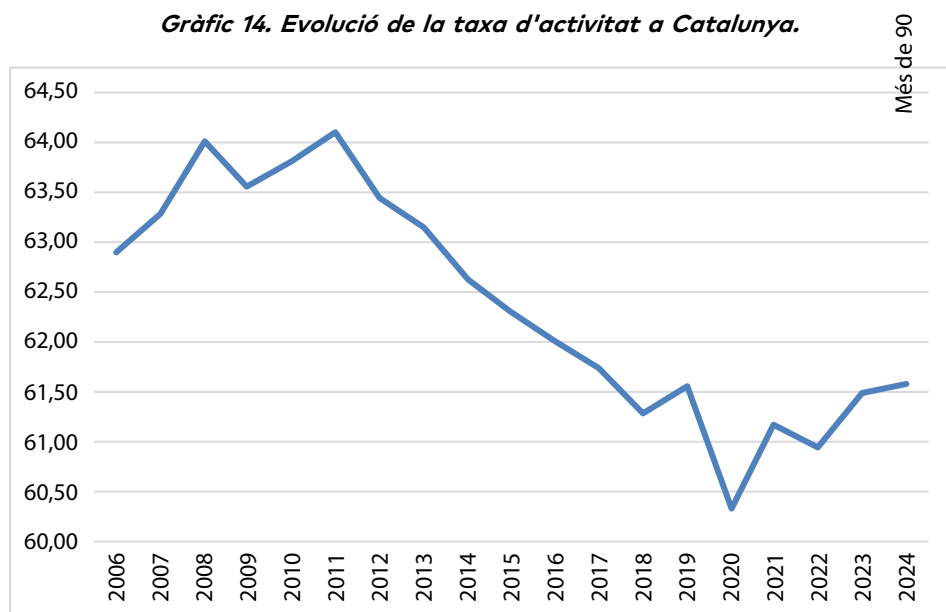
Tot i que l'envelliment a Catalunya no arriba als nivells extrems de comunitats com Astúries, Galícia o Castella i Lleó, això no ha de portar a minimitzar el problema. El fet que l'índex sigui relativament més baix no implica que els seus efectes siguin menys rellevants: la pressió sobre els comptes públics és creixent i es manifesta de manera molt directa en capítols com la despesa sanitària i el sistema de pensions. A mesura que la generació del baby boom avança en edat, la demanda de serveis de salut s'intensifica i el nombre de pensionistes augmenta, reduint el marge fiscal i obligant a replantejar el debat sobre la sostenibilitat de l'Estat del benestar a Catalunya i al conjunt d'Espanya.

3.1 L'envelliment i la taxa d'activitat

El procés d'envelliment no afecta només la piràmide poblacional i la pressió sobre les pensions, sinó que també té un efecte directe sobre l'oferta de treball. A mesura que la generació del baby boom accedeix a la jubilació, es redueix el pes relatiu de la població en edat laboral, alhora que augmenta la proporció de gent gran. Aquesta dinàmica comporta un descens mecànic de la taxa d'activitat agregada, ja que els grups d'edat més envellits presenten una participació laboral molt menor que les cohorts en edats centrals.

Aquest fenomen ja ha estat visible en la darrera dècada, en què l'envelliment poblacional va restar diversos punts percentuals a la taxa d'activitat a Catalunya, i es preveu que continuï intensificant-se els propers anys. La projecció d'una caiguda addicional de la taxa d'activitat, fins i tot amb el suport de la immigració, anticipa un escenari on l'economia catalana i espanyola hauran d'afrontar menys disponibilitat de mà d'obra. Tot això fa imprescindible analitzar amb detall la relació entre l'envelliment i la participació al mercat laboral, així com explorar els factors que poden atenuar aquest impacte, des de la immigració fins a l'augment de la participació de determinats grups poblacionals.

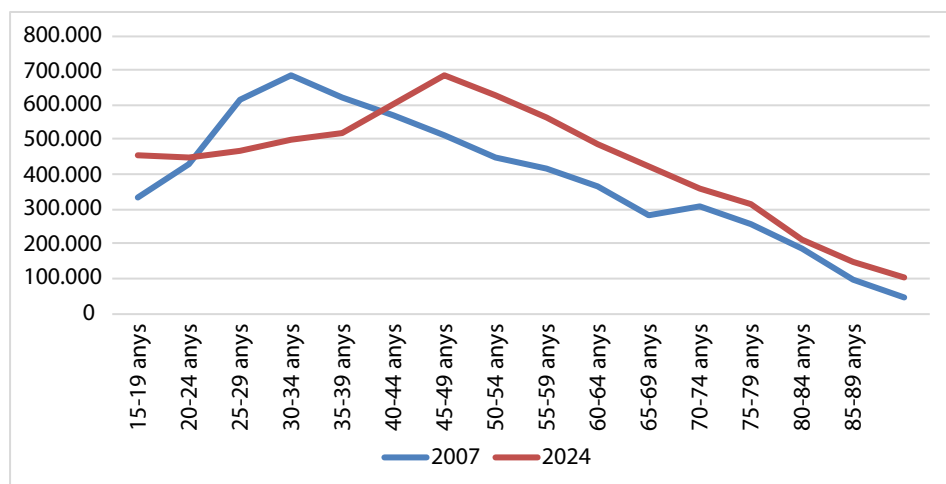
Gràfic 14. Evolució de la taxa d'activitat a Catalunya.

Font: INE.

Les dades més recents mostren un clar desplaçament de la distribució de la població catalana cap a edats més avançades. Si el 2007 el volum més gran es concentrava en els grups d'entre 25 i 39 anys, el 2024 els pics se situen entre els 45 i 59 anys, reflex de l'envelliment progressiu de l'estructura demogràfica. Aquest desplaçament cap a la dreta de la piràmide implica que cohorts amb menor vinculació al mercat laboral tenen cada cop més pes relatiu en el total de la població.

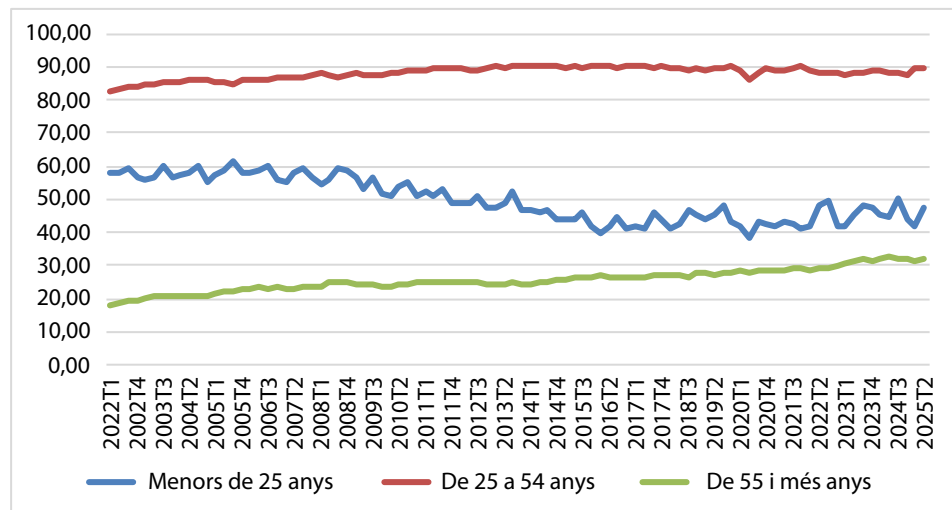
Gràfic 15. Canvi en la distribució de la població per grups d'edats entre el 2007 i el 2024 a Catalunya.

Font: INE.

Aquest canvi estructural repercuteix directament en la taxa d'activitat agregada, ja que aquesta varia al llarg del cicle vital. La participació laboral és baixa en els joves menors de 25 anys, augmenta amb força a les edats centrals (25 a 54 anys, on s'assoleixen els nivells més alts d'activitat) i baixa de manera acusada a partir dels 55 anys, quan creixen les jubilacions i l'abandonament progressiu del mercat de treball. Així, per un mer efecte composició, la caiguda de la taxa d'activitat a Catalunya respon al pes més gran dels grups d'edat amb taxes de participació més reduïdes, cosa que redueix el percentatge global de població activa fins i tot encara que la propensió a treballar de cada grup d'edat es mantingui estable.

Gràfic 16. Evolució de la taxa d'activitat per grups d'edat a Catalunya.

Font: INE.

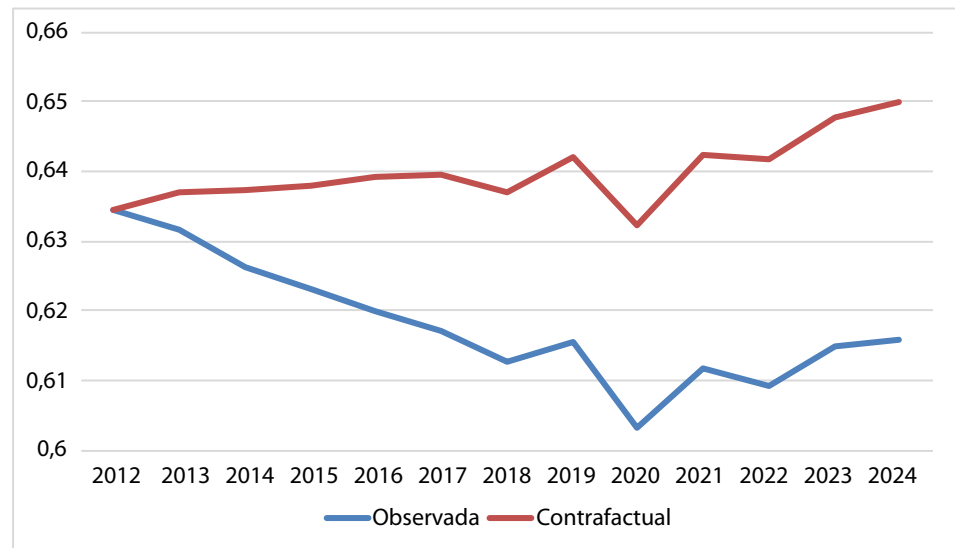
És a dir, l'envelliment de la població catalana no només té implicacions sobre la sostenibilitat del sistema de pensions, sinó que també condiciona la disponibilitat de mà d'obra i el potencial de creixement econòmic, ja que disminueix la proporció de persones que participen al mercat laboral en relació amb el total de la població.

En el gràfic següent es mostra el resultat de replicar l'exercici realitzat pel Banc d'Espanya per al conjunt de l'Estat, estenent els càlculs a 2024 per a Catalunya ². Més concretament, s'elabora un contrafactual de la taxa d'activitat que és el resultat de mantenir constant el pes de cada grup d'edat a la població del 2012 i aplicar a aquest pes l'evolució de les taxes d'activitat observades de cadascun en tot el període analitzat. El resultat mostra que, el 2024, amb l'estructura de la població de l'any 2012, la taxa d'activitat a Catalunya seria 3,4 punts superior a la observada. O el que és el mateix, hi hauria 230.000 persones actives més.³

² L'informe complet es pot consultar al següent enllaç: <https://www.bde.es/f/webbde/SES/Secciones/Publicaciones/InformesBoletinesRevistas/BoletinEconomico/23/T3/Fich/be2303-art12.pdf>

³ Les diferències entre la taxa d'activitat calculada a partir de dades agregades i la publicada per l'INE responen a qüestions metodològiques: l'INE utilitza microdades de l'EPA amb factors d'elevació i definicions harmonitzades de població activa i en edat de treballar, mentre que els càlculs propis es basen en agregacions per cohorts i ponderacions demogràfiques que no reproduïxen. Per això, encara que les dues mesures capturen la tendència, no són estrictament comparables a nivell.

Gràfic 17. Evolució de la taxa d'activitat observada i contrafactual (amb pes de població per edats de 2012).

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

4. La idea del bo demogràfic

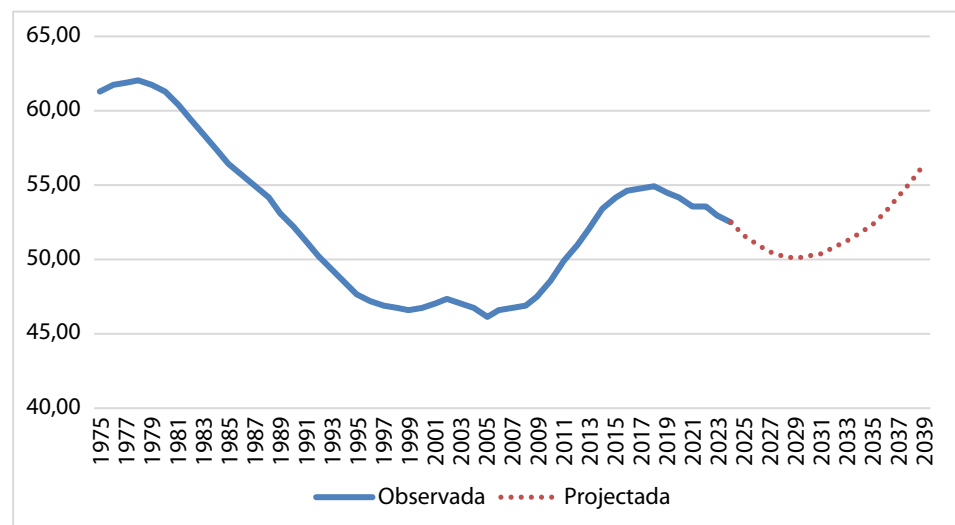
La trajectòria demogràfica de Catalunya reflecteix amb nitidesa les tres fases clàssiques de la transició vinculada al baby boom. Com mostra el Gràfic 18, la taxa de dependència es va mantenir elevada durant els anys setanta, quan els nascuts al baby boom encara eren nens i adolescents. En aquests anys, el pes de la població dependent sobre els actius arribava a cotes superiors al 60%.

A partir de mitjans dels vuitanta, el panorama va canviar radicalment. Els baby boomers es van incorporar al mercat laboral mentre la natalitat es desplomava, cosa que va reduir la taxa de dependència fins a nivells mínims al voltant de l'any 2005. Aquest període, comprès entre 1985 i 2005, constitueix el bo demogràfic a Catalunya, una etapa en què la població en edat de treballar va assolir una proporció històrica. Es tracta d'una finestra excepcional per impulsar el creixement econòmic i consolidar els comptes públics.

El gràfic mostra també l'inici del final d'aquesta etapa. Des del 2010, la taxa de dependència a Catalunya va començar a repuntar a causa de l'envelliment dels baby boomers. Les projeccions apunten que aquesta tendència s'intensificarà durant les properes dues dècades, superant novament el 55% cap al 2040. Això significa que, per cada 100 persones en edat activa, hi haurà més de 55 dependents, fet que exercirà una pressió creixent sobre el mercat de treball, el sistema de pensions i el conjunt de l'Estat del benestar català.

En definitiva, Catalunya ja ha deixat enrere el seu bo demogràfic (1985–2005) i s'endinsa a la fase més crítica de la transició: l'envelliment massiu de la generació més nombrosa de la seva història.

Gràfic 18. Evolució de la taxa de dependència a Catalunya.

Font: INE.

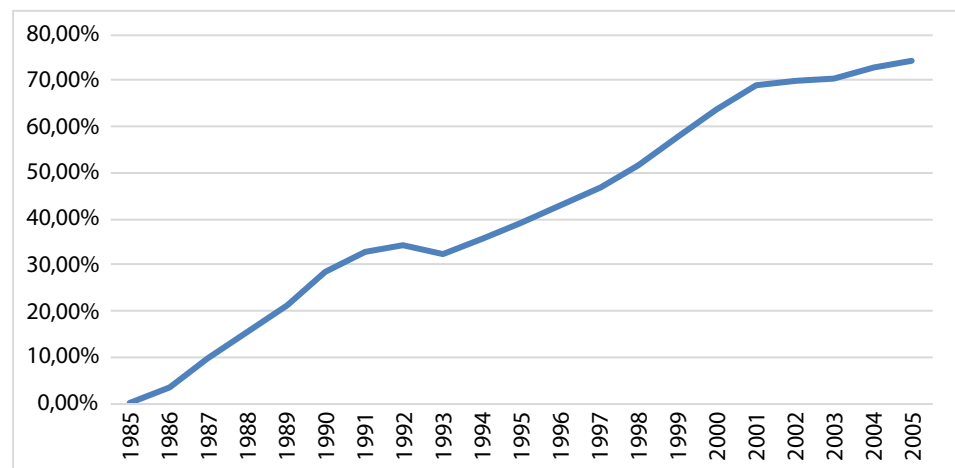
Una alta taxa de dependència sol frenar el creixement del PIB per càpita perquè una part important de la població no està en edat de treballar ni de generar activitat econòmica. Per contra, una baixa taxa de dependència –quan la majoria de la població està en edat laboral– impulsa el creixement, ja que hi ha més treballadors que sostenen el sistema i participen en la producció.

Espanya, en general, i Catalunya en particular, van viure entre el 1960 i el 2005 un salt econòmic extraordinari, coincidint amb el procés d'incorporació massiva dels baby boomers al mercat laboral. Aquest va ser el gran avantatge de la seva generació: va presenciar i va capturar l'enlairament econòmic associat al bo demogràfic.

El cas català il·lustra aquest fenomen amb claredat. Com s'observa al Gràfic 19, entre el 1985 i el 2005 el PIB per càpita a Catalunya va créixer un 74,3%, en paral·lel a una de les fases més intenses del bo demogràfic. Tot i això, des del 2005 –quan la taxa de dependència va deixar de ser favorable– el creixement s'ha estancat. En gairebé dues dècades (2005–2023) l'avenç del PIB per càpita ha estat de només 6,3%.

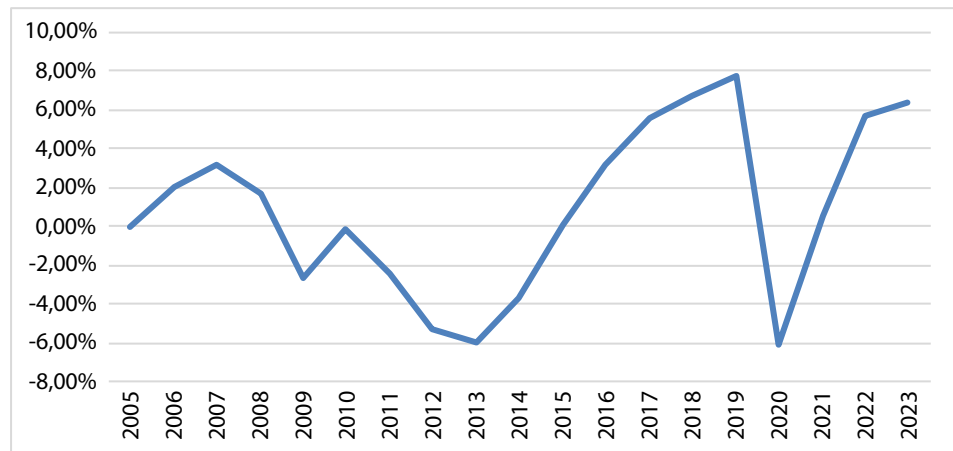
La diferència és abismal. Durant el bo demogràfic, totes les generacions i les classes socials van poder beneficiar-se d'un cicle expansiu que, tot i que desigual, facilitava pactes socials i expectatives compartides de millora. Però en un context de baix creixement, com el de les darreres dues dècades, la lògica canvia: els avenços dels uns es perceben com a pèrdues dels altres. Les dinàmiques de suma zero guanyen protagonisme i s'amplifiquen les tensions, no només entre classes i generacions, sinó també dins de les mateixes llars.

Gràfic 19. Canvi al PIB per càpita a Catalunya entre 1985 i 2005, en euros constants de 2021.

Font: Fedea.

Gràfic 20. Canvi al PIB per càpita a Catalunya entre el 2005 i el 2023, en euros constants del 2021.

Font: Fedea.

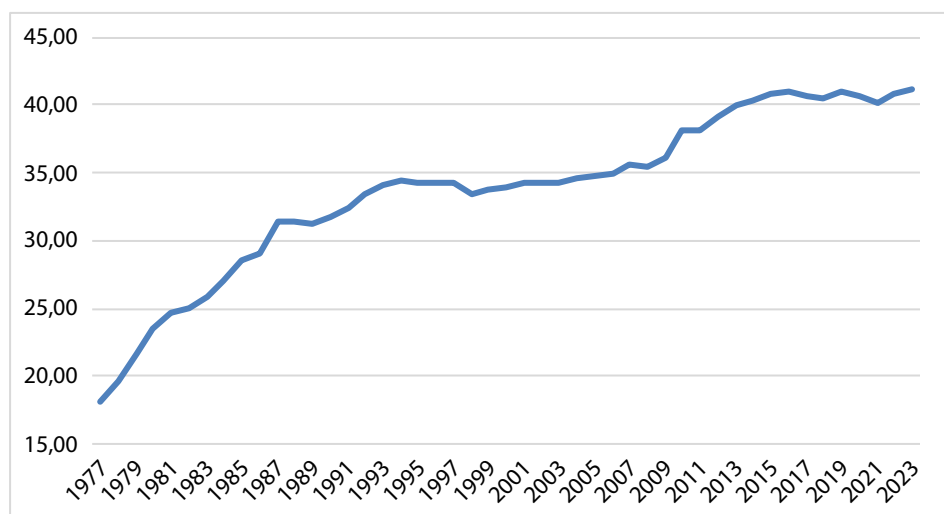
El fort augment del PIB per càpita a Catalunya durant el període 1985–2005 no va anar acompanyat d'un avenç equivalent en productivitat. La productivitat laboral, que havia crescut de forma gairebé ininterrompuda des de finals dels anys setanta, es va estancar a partir de mitjans dels vuitanta i va mostrar un progrés molt feble a les dècades següents.

Aquest fenomen reflecteix una paradoxa: mentre la renda per càpita es disparava gràcies al bo demogràfic, la capacitat de cada treballador de produir més per hora amb prou feines va millorar. En altres paraules, el creixement econòmic català descansava sobre l'abundància de mà d'obra en edat de treballar, no sobre una millora estructural en el model productiu.

La conseqüència és clara: el model econòmic a Espanya i Catalunya donen un pobre exercici des de fa almenys quatre dècades. Els factors demogràfics -un mercat laboral ampliat gràcies als baby boomers i la immigració- van encobrir durant molt de temps les debilitats de fons de l'economia. Avui, sense el matalàs del bo demogràfic, aquestes mancances queden al descobert: baixa productivitat, innovació insuficient i un teixit productiu que no ha sabut fer el salt a sectors de més valor afegit.

En resum, l'estancament a la productivitat explica per què, un cop esgotat el bo demogràfic, el creixement s'ha tornat tan modest i les tensions distributives tan intenses.

Gràfic 21. Evolució del PIB per hora treballada a Catalunya.

Font: Fedea.

5. La bretxa generacional

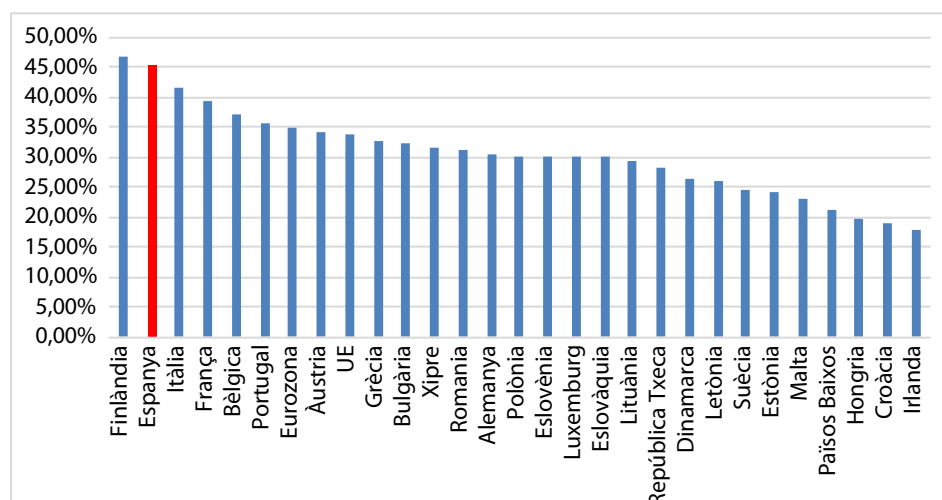
L'estancament econòmic viscut en les darreres dècades té una conseqüència evident: el pastís a repartir gairebé no creix. Quan la renda per càpita avança a ritmes modestos, cada punt percentual del pressupost públic es converteix en un espai de disputa entre generacions i col·lectius socials. La lògica expansiva, en què tots milloraven encara que de manera desigual, ha donat pas a dinàmiques de suma zero: el que guanya un grup sol percebre's com a pèrdua d'un altre. Per això emergeix amb força la bretxa generacional, un conflicte latent que es fa visible en el repartiment dels recursos públics.

Abans d'analitzar els resultats d'aquest repartiment entre cohorts, convé repassar com l'envelliment de la població està modificant les prioritats de despesa. Atès que el sistema de pensions a Espanya funciona com una caixa comuna, les dades disponibles es refereixen al conjunt de les administracions públiques i no hi ha sèries específiques desagregades per a Catalunya. Tot i això, el fenomen és generalitzat i afecta per igual totes les comunitats autònomes, inclosa la catalana: el pes creixent de les pensions en la despesa pública condiona la capacitat de finançar altres serveis essencials i agreuja les tensions intergeneracionals.

5.1 El repartiment del pastís de la despesa pública

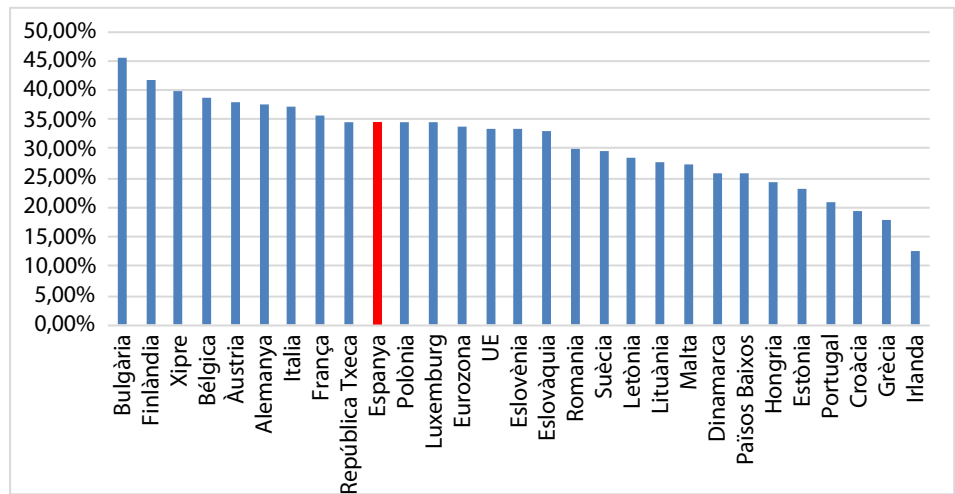
Entre el 2003 i el 2023, els ingressos públics a Espanya van augmentar en 323.496 milions d'euros, dels quals gairebé un 45% es van destinar a finançar el creixement de les pensions (146.103 milions). A l'últim lustre, la dinàmica s'ha mantingut: dels 139.936 milions addicionals recaptats, al voltant d'un 35% es va absorbir pel sistema de pensions (48.374 milions). Això reflecteix com una part creixent dels ingressos fiscals es canalitza cap a un únic capítol pressupostari i limita el marge per a altres polítiques públiques.

Gràfic 22. Augment dels ingressos públics destinat al pagament en pensions als països de la Unió Europea, 2003-2023.

Font: Eurostat.

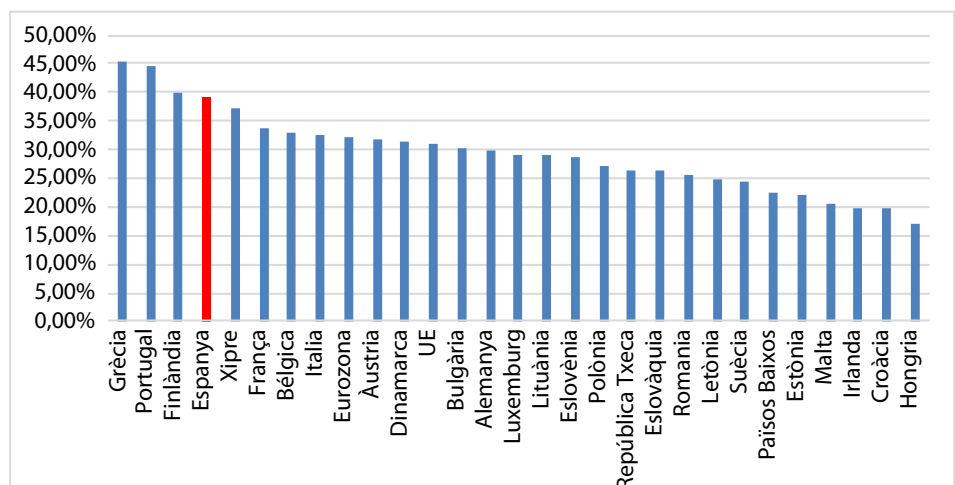
Gràfic 23. Augment dels ingressos públics destinat al pagament en pensions als països de la Unió Europea, 2019-2023.

Font: Eurostat.

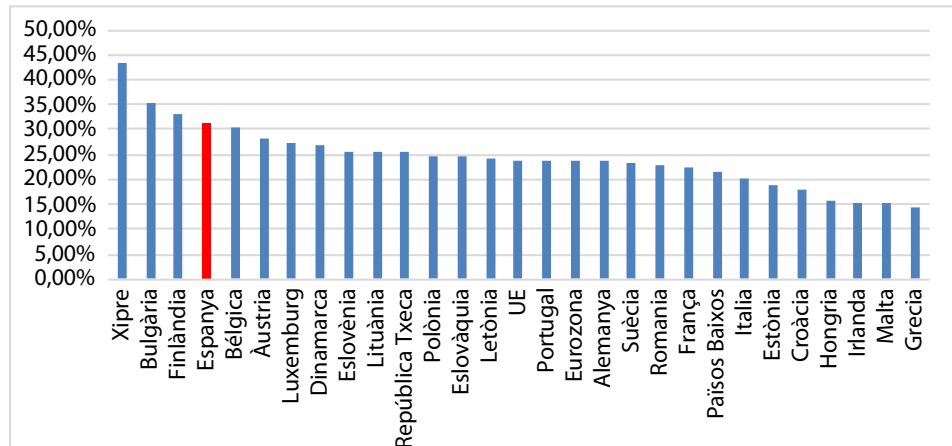
Si s'observa des de l'òptica de la despesa, el pes encara és més evident. Dels 373.156 milions d'euros d'increment de la despesa pública les dues últimes dècades, gairebé un 40% van correspondre a pensions. I en el període 2019-2023, el patró gairebé no va variar: un 31% de l'augment de la despesa total (154.183 milions) es va dirigir a aquesta partida. La sanitat, malgrat l'impacte de la pandèmia, se situa molt al darrere, amb un 15% de la despesa addicional en vint anys i al voltant del 15% també a l'últim lustre. La resta de funcions, com ara educació, assumptes econòmics o serveis generals, han quedat relegades a un segon pla en l'expansió de la despesa.

Gràfic 24. Augment de la despesa pública destinada al pagament en pensions als països de la Unió Europea, 2003-2023.

Font: Eurostat.

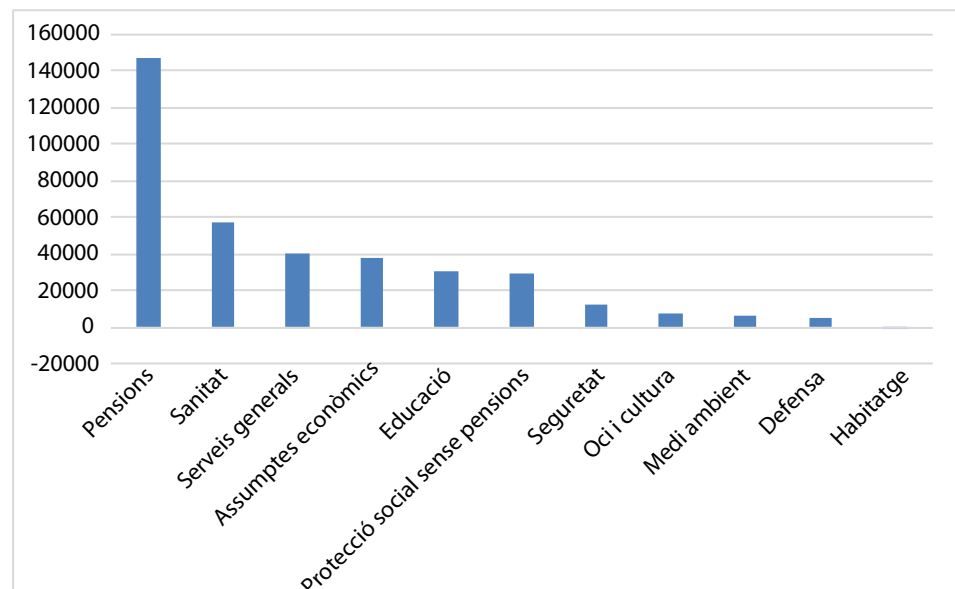
Gràfic 25. Augment de la despesa pública destinada al pagament en pensions als països de la Unió Europea, 2019-2023.

Font: Eurostat.

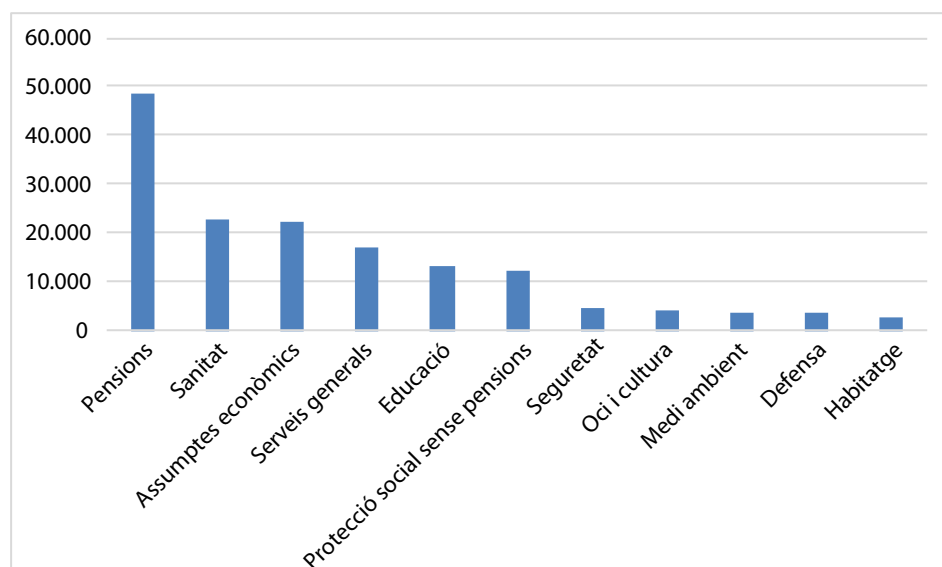
En contrast, àrees com habitatge o medi ambient han quedat relegades. El cas més cridaner és l'habitatge: des del 2003 la partida s'ha reduït en més de 800 milions d'euros, i entre el 2019 i el 2023 gairebé no ha augmentat un 5,1% respecte a l'increment registrat en pensions. Dit d'una altra manera, per cada 100 euros addicionals destinats a pensions a l'últim lustre, habitatge va rebre poc més de 5. Aquesta asimetria revela les prioritats pressupostàries i explica el retard en polítiques que podrien tenir efectes a llarg termini en cohesió social o productivitat.

Gràfic 26. Variació de la despesa pública per funcions, 2003-2023, en milions d'euros.

Font: Eurostat.

Gràfic 27. Variació de la despesa pública per funcions, 2019-2023, en milions d'euros.

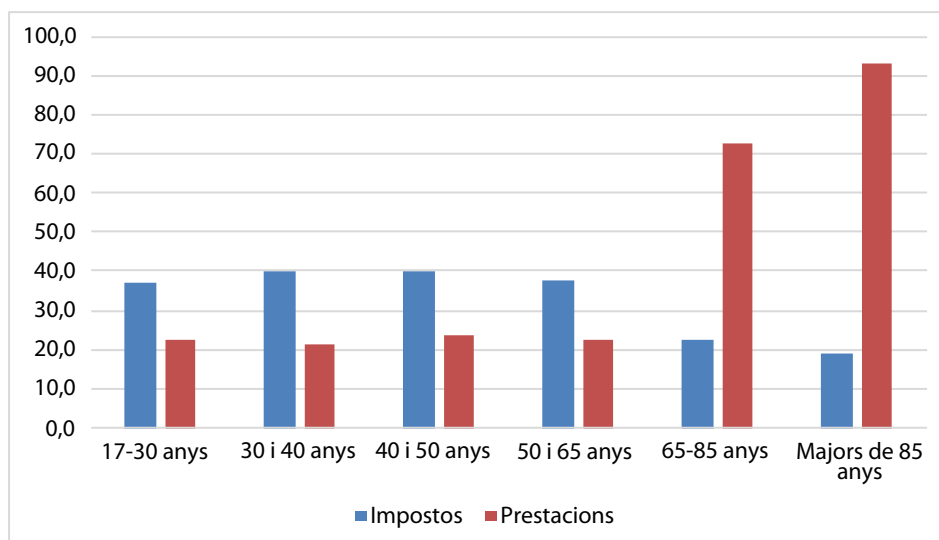

Font: Eurostat.

El gràfic següent reflecteix de manera clara com funciona el repartiment del pastís públic a Espanya i per què aquest perjudica els joves. Entre els 17 i els 65 anys, les llars en edat laboral són contribuents netes: paguen en impostos força més del que reben en prestacions. Per exemple, una llar amb cap de família d'entre 30 i 50 anys suporta una càrrega impositiva al voltant del 40% de la renda, mentre que amb prou feines rep un 20-25% en transferències. És a dir, aporten el doble del que recuperen.

En canvi, a partir dels 65 anys, la balança s'inverteix de forma dràstica. Els més grans no només paguen menys impostos —principalment perquè ja no abonen cotitzacions socials—, sinó que reben un volum molt superior de prestacions. El gràfic mostra que les llars de 65 a 85 anys veuen com les transferències públiques equivalen a més del 70% de la renda, i en el cas dels més grans de 85 anys, pràcticament la totalitat dels seus ingressos depèn de l'Estat. Així, el sector públic actua com un gran redistribuïdor intergeneracional: els joves financen amb el seu esforç fiscal el benestar de la gent gran, un esquema que agreuja la bretxa generacional i dificulta la capacitat d'estalvi dels més joves.

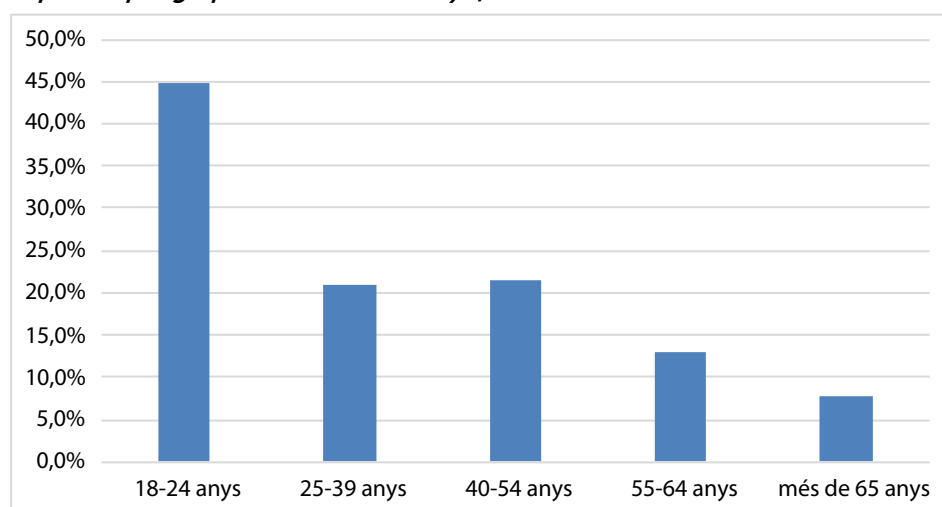
Gràfic 28. Tipus mitjà dels impostos i subsidi mitjà de les transferències de l'Estat per edat del cap de família a Espanya, 2022.

Font: Fedea.

Segons el sondeig de l'Institut d'Estudis Fiscals, Opinió i actituds fiscals dels espanyols, les dades de Catalunya el 2024 reflecteixen una fractura generacional marcada en la percepció del sistema tributari. Entre els joves de 18 a 24 anys, prop del 45% considera que es viuria millor sense impostos, mentre que aquesta proporció baixa dràsticament fins a situar-se al voltant del 8% entre els més grans de 65 anys. Els grups intermedis mostren percentatges decreixents —al voltant del 20 % en les cohorts de 25 a 39 i de 40 a 54 anys, i prop del 13 % entre els 55 i 64 anys—, cosa que evidencia que la contestació fiscal es concentra en les generacions més joves, amb un pes cada vegada menor a mesura que augmenta l'edat. Aquests resultats suggereixen que, a Catalunya, el debat sobre la legitimitat i la utilitat dels impostos està fortament condicionat per la bretxa generacional.

Gràfic 29. Percentatge de població que considera que viuria millor sense impostos per grups d'edat a Catalunya, 2024

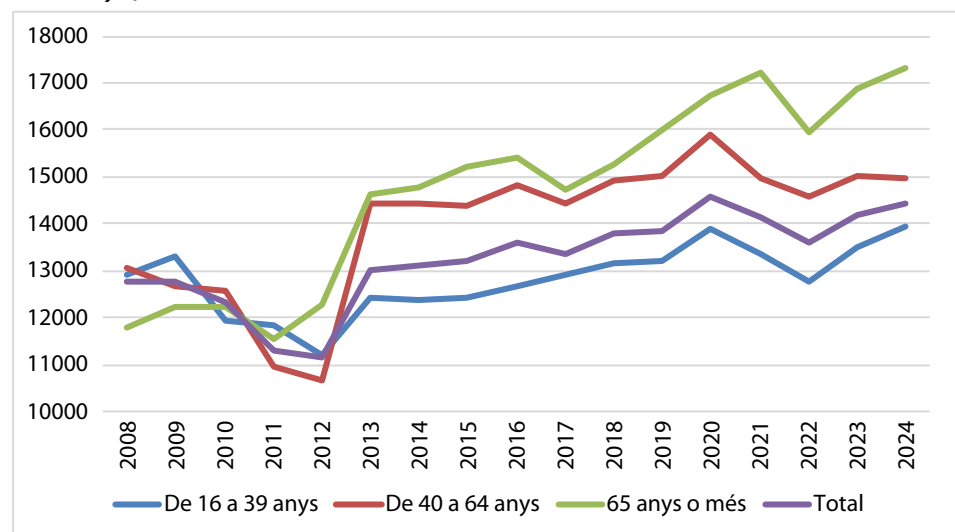
Font: IEF.

5.2 La bretxa generacional a Catalunya

A l'hora d'analitzar la bretxa generacional per a Catalunya, sorgeix una limitació important: la majoria de les enquestes que mesuren el nivell de renda i riquesa es fan a nivell estatal i no permeten una desagregació per comunitats autònomes de manera precisa. És el cas, per exemple, de l'Enquesta Financera de les Famílies que realitza el Banc d'Espanya i que permet observar la riquesa bruta i neta de les llars per grups d'edat. Tot seguit, sempre que la disponibilitat de dades ho permeti, es mostren dades exclusives per a Catalunya.

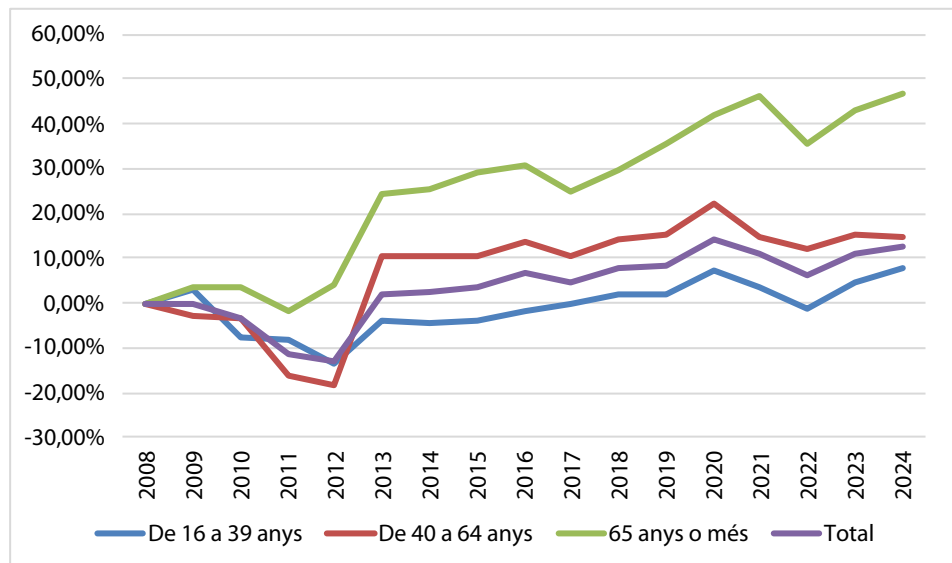
D'una banda, les dades de renda mostren que els joves estaven relativament propers als jubilats (fins i tot, els superaven el 2008); avui, la gent gran gaudeix d'una posició clarament més favorable. L'explicació no és un misteri: les pensions han crescut a bon ritme, protegides davant de la inflació, mentre que els salaris dels més joves han quedat atrapats a la precarietat, amb feines intermitents i menys capacitat d'estalvi. Així, la corba que en teoria hauria de col·locar els jubilats com a grup de menor nivell de rendes s'ha invertit: els més grans apareixen ara com el col·lectiu més protegit, i els joves, juntament amb els que es troben en edat laboral central, carreguen amb la part més dura de l'ajust.

Gràfic 30. Evolució de la renda neta real per persona per grups d'edat a Catalunya, en euros de 2021.

Font: IDESCAT.

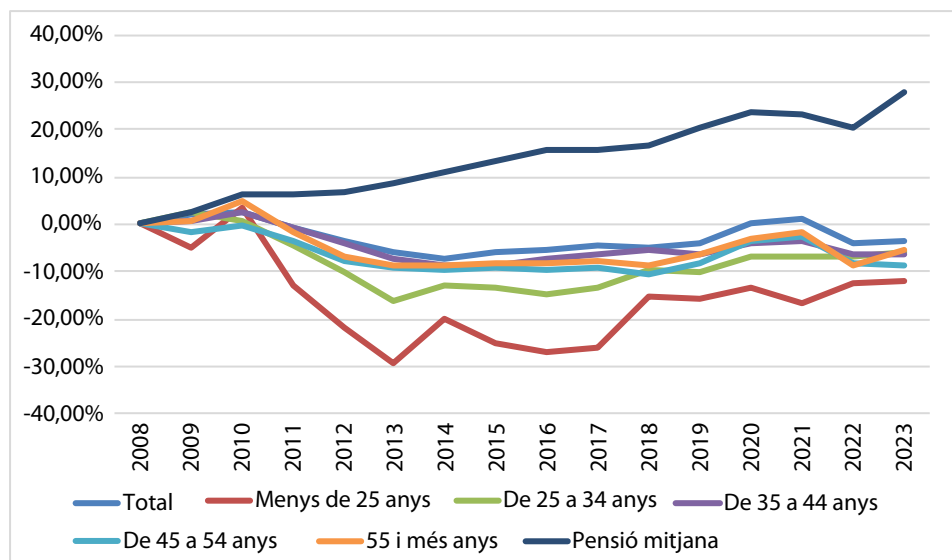
Gràfic 31. Variació de la renda neta real per persona per grups d'edat a Catalunya entre el 2008 i el 2024, en euros del 2021.

Font: IDESCAT.

A la darrera dècada i mitja, l'evolució de les rendes laborals i de les pensions ha seguit trajectòries divergents. Mentre el guany mitjà dels treballadors ha estat pràcticament estancat en termes reals, amb caigudes acusades en els col·lectius més joves i recuperacions molt limitades a la resta de grups d'edat, la pensió mitjana ha registrat un creixement sostingut i acumulatiu, fins i tot en els anys de crisi. El resultat és una bretxa cada cop més visible: els que ja estan jubilats han vist millorar el seu poder adquisitiu de manera clara, alhora que els actius —i especialment els menors de 25 anys— han patit un deteriorament dels seus ingressos. Aquest contrast sintetitza un dels eixos centrals de la tensió intergeneracional: l'Estat ha garantit la revaloració de les pensions, però no ha aconseguit protegir de la mateixa manera els salaris dels treballadors en actiu.

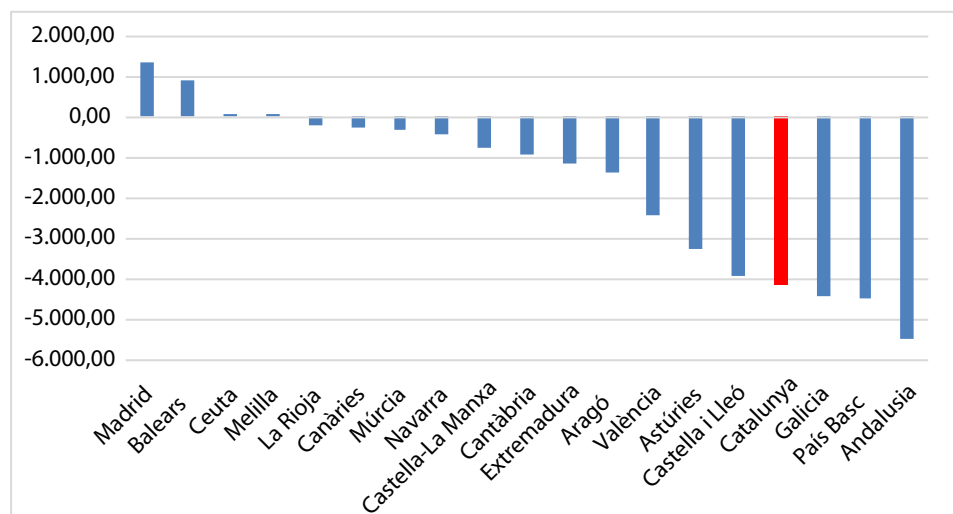
Gràfic 32. Variació del salari i la pensió mitjana real per grups d'edat a Catalunya entre el 2008 i el 2024, en euros del 2021.

Font: INE i Seguretat Social.

El sosteniment del poder adquisitiu de les pensions no és gratuït: respon tant a l'entrada en jubilació de cohorts amb carreres laborals més llargues i cotitzacions més elevades com al canvi demogràfic que ha incrementat el pes relatiu de la gent gran a la població. El resultat és que, per cobrir aquest esforç, el sistema contributiu presenta desequilibris territorials importants. Catalunya n'és un exemple clar: el 2023 va registrar un dèficit d'uns 4.150 milions d'euros, situant-se entre les comunitats amb més saldo negatiu. Aquest desajust reflecteix la tensió creixent entre els compromisos assumits amb els jubilats i la capacitat recaptatòria dels treballadors en actiu, especialment a regions on la pressió demogràfica és més intensa.

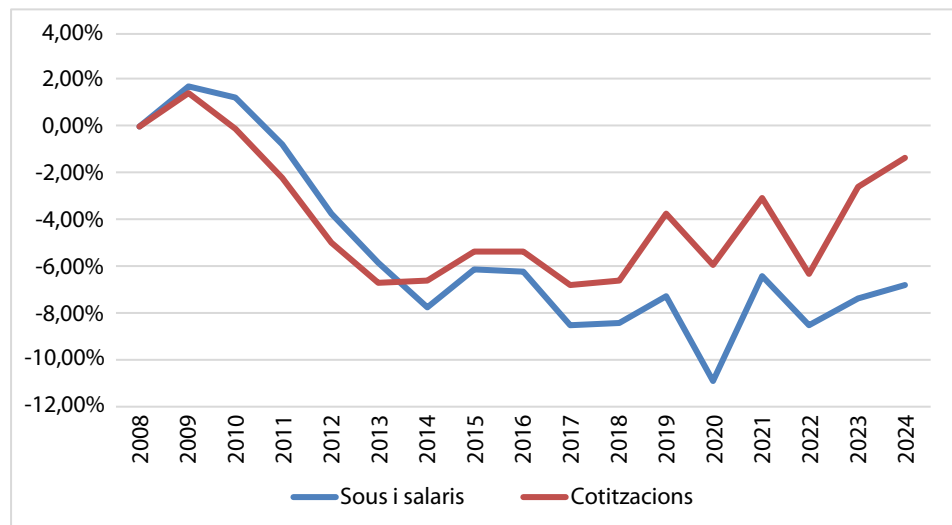
Gràfic 33. Saldo del sistema contributiu de la Seguretat Social per comunitats autònomes, 2023.

Font: Centre Ruth Richardson (Universitat de les Hespèrides).

La trajectòria dels costos laborals a Catalunya des del 2008 reflecteix un estancament perllongat dels salaris reals davant una major resistència de les cotitzacions socials. Després del fort ajustament de la crisi financera, els sous no van aconseguir recuperar poder adquisitiu, mantenint-se en terreny negatiu durant pràcticament tot el període posterior. Les cotitzacions, en canvi, van mostrar una evolució menys adversa, amb oscil·lacions, però una tendència una mica més favorable en els darrers anys. El resultat és un desajust estructural: la base salarial sobre la qual se sustenten les contribucions al sistema s'ha debilitat, cosa que limita la capacitat de generar ingressos suficients, alhora que les obligacions lligades a l'envelliment poblacional i a la protecció de les pensions s'han intensificat.

Gràfic 34. Evolució dels costos salarials i cotitzacions en termes reals entre el 2008 i el 2024 a Catalunya, en euros del 2021.

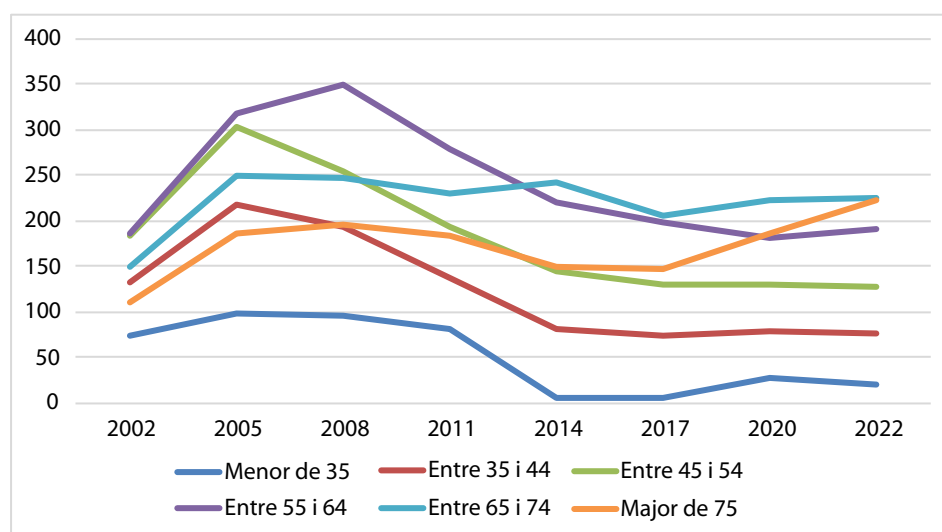
Font: INE.

Pel que fa a la riquesa, la font més completa és l'Enquesta financera de les famílies elaborada pel Banc d'Espanya. Tot i això, aquesta no ofereix resultats desagregats per comunitats autònomes. Per això, es presenten dades a nivell estatal, que, en el cas de Catalunya, previsiblement no difereixen de manera significativa ni al marge ni a la tendència.

És lògic que, a mesura que avança el cicle vital, les persones de més edat acumulin més riquesa neta, en part perquè el nivell d'endeutament es redueix i perquè han tingut més temps per capitalitzar actius. Aquesta diferència de nivell entre generacions és esperable i respon a un patró comú a les economies desenvolupades. El veritable problema apareix quan s'observa l'evolució recent: en els darrers vint anys, les cohorts de més edat han vist créixer la seva riquesa de manera significativa, mentre que els més joves han patit una reculada notable.

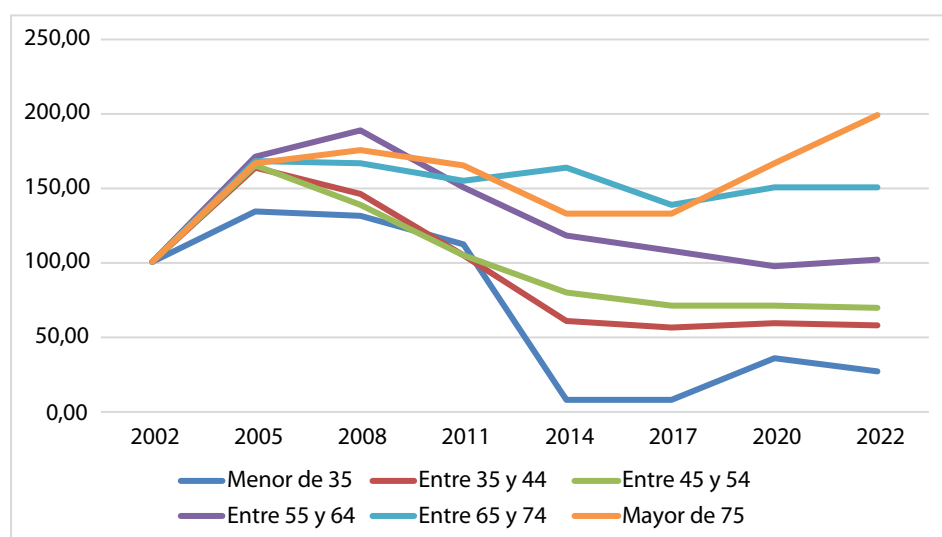
Així, els menors de 35 anys han passat de disposar de prop de 75.000 euros amb prou feines 20.000, mentre que les llars d'entre 65 i 74 anys han incrementat el seu patrimoni al voltant d'un 50%, i les més grans de 75 ho han pràcticament duplicat. La bretxa, per tant, ja no respon únicament a un procés natural d'acumulació associat a l'edat, sinó a tendències divergents que amplien les desigualtats intergeneracionals i qüestionen la capacitat dels joves per integrar-se al mateix camí de progrés patrimonial que els pares i els avis.

Gràfic 35. Evolució de la riquesa neta mitjana per grups d'edat a Espanya, en milers d'euros.

Font: Banc d'Espanya.

Gràfic 36. Evolució de la riquesa neta mitjana per grups d'edat a Espanya, 2002=100.

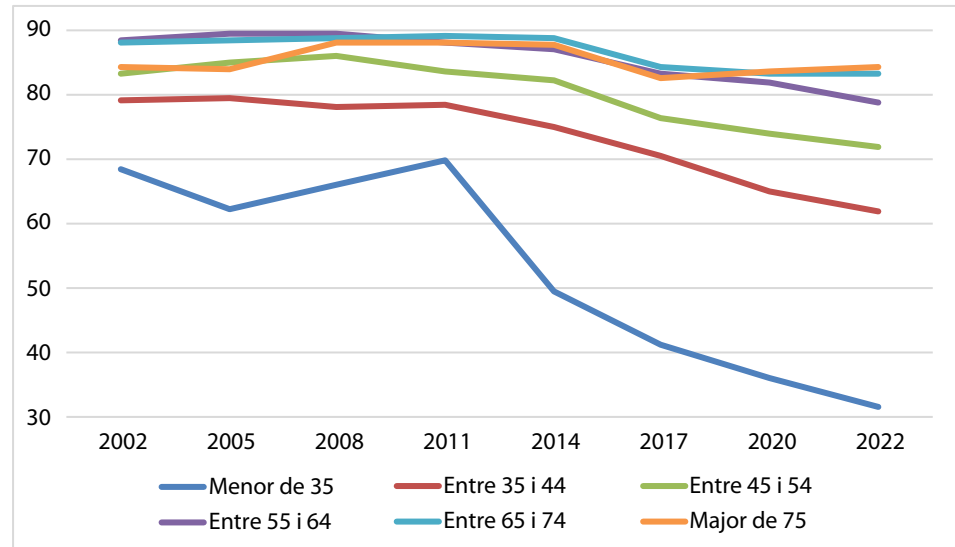
Font: Banc d'Espanya.

L'habitatge és un dels actius que explica la bretxa generacional pel que fa a la riquesa de les llars. Per exemple, la tendència general de propietat de l'habitatge principal se situa al voltant del 72,1%, però hi ha diferències notables entre grups d'edat. Mentre que més del 80% de les llars de més grans de 55 anys són propietaris, la proporció baixa dràsticament en les cohorts més joves. En dues dècades, els menors de 35 anys han passat de registrar una taxa de propietat propera al 70% el 2002 a tot just un 32% el 2022.

Aquesta divergència evidencia que, encara que la propietat de l'habitatge es manté estable als grups de més edat, s'erosiona amb rapidesa entre els joves i els adults de mitjana edat. Entre 35 i 44 anys, la taxa ha caigut de gairebé el 79% el 2002 a un 62% el 2022, i entre 45 i 54 anys, del 83% al 72%. La dificultat creixent

d'accés a l'habitatge —per encariment de preus, precarietat laboral o més restriccions de finançament— està ampliant la bretxa intergeneracional, en privar les noves generacions del principal actiu patrimonial que va fonamentar la riquesa de les generacions prèvies.

Gràfic 37. Evolució del percentatge de llars que posseeix l'habitatge propietat per grups d'edat a Espanya.

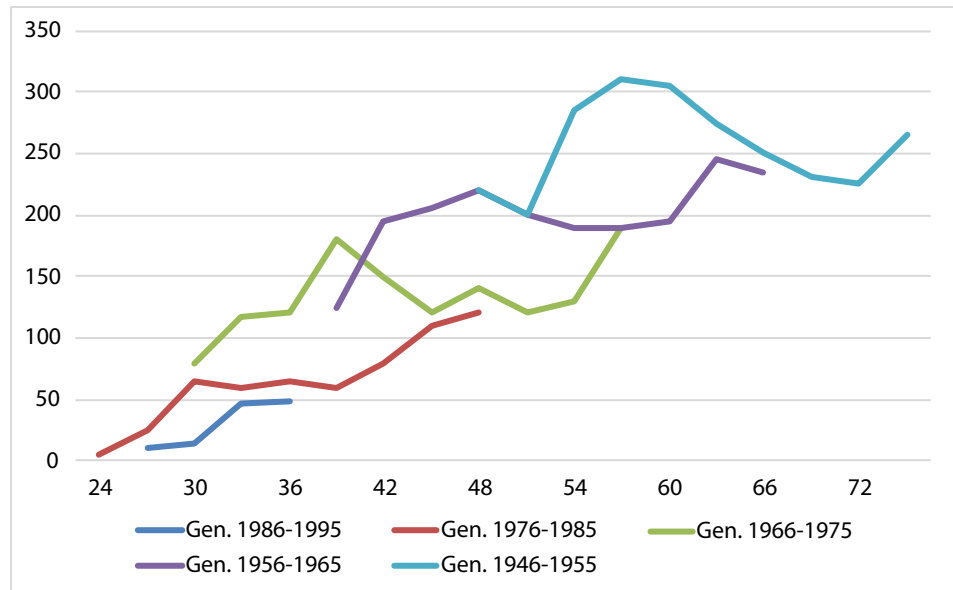

Font: Banc d'Espanya.

A Espanya, el que abans era un camí gairebé segur cap a l'estabilitat —tenir habitatge propi i acumular un patrimoni— avui s'ha convertit en una pujada feixuga pels més joves. Les generacions més grans van accedir a la propietat en edats primerenques i van veure com el seu patrimoni creixia amb el temps. En canvi, els que han nascut en dècades més recents es troben amb preus d'habitatge molt més alts en relació amb els seus salaris, llocs de treball més inestables i més traves per accedir al crèdit. El resultat és clar: a la mateixa edat, les noves generacions tenen menys patrimoni i una menor probabilitat de ser propietaris que els seus pares o avis.

L'habitatge és la clau d'aquesta bretxa. Durant dècades, va ser el principal vehicle destalvi i acumulació de riquesa de les famílies. Però avui, gran part dels joves es queden fora d'aquest model, condemnats a pagar lloguers elevats que impedeixen estalviar i retarden l'emancipació. Així, mentre la gent gran segueix augmentant la seva riquesa gràcies a la revaloració dels seus habitatges i a pensions més generoses, els més joves encaren un futur amb menys estabilitat i menys capacitat per construir un patrimoni propi.

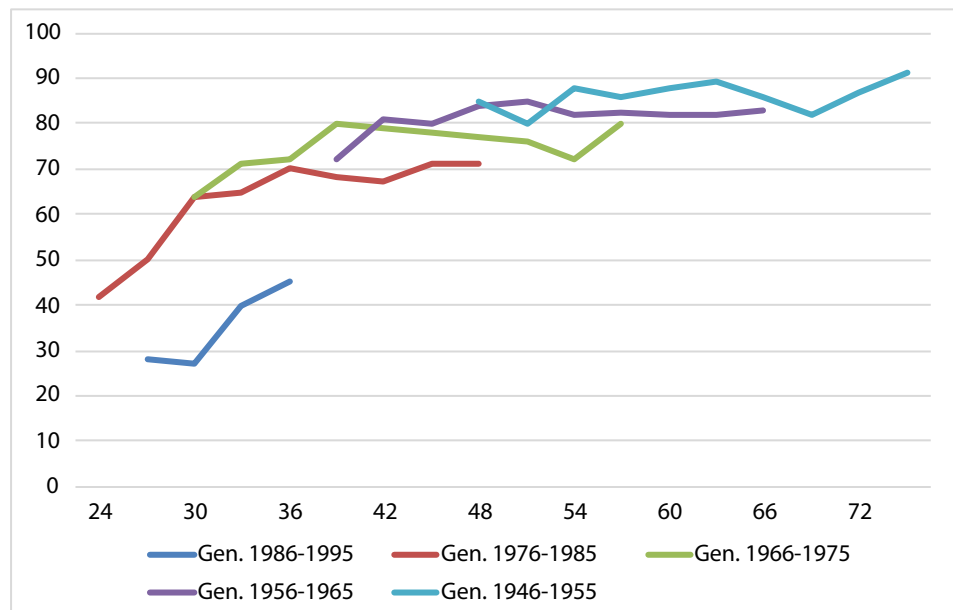
Gràfic 38. Riquesa neta de les llars per generació de naixement i edat, en milers d'euros del 2022.

Font: Banc d'Espanya.

La propietat de l'habitatge segueix el mateix guió: s'hi entra més tard i s'hi entra menys, i ni tan sols en edats mitjanes les noves cohorts arriben als nivells de tinença de les anteriors. Amb preus de l'habitatge desalineats dels ingressos, més requisits financers, emancipació tardana i un lloguer que drena capacitat d'estalvi, la probabilitat de compra disminueix generació rere generació. Si l'oferta assequible no s'amplia i es redueixen els costos d'entrada —juntament amb millores de productivitat i estabilitat laboral—, la bretxa tendirà a consolidar-se amb efectes d'arrossegament sobre estalvi, mobilitat, natalitat i emprenedoria.

Gràfic 39. Taxa de propietat d'habitatge per generació de naixement i edat.

Font: Banc d'Espanya.

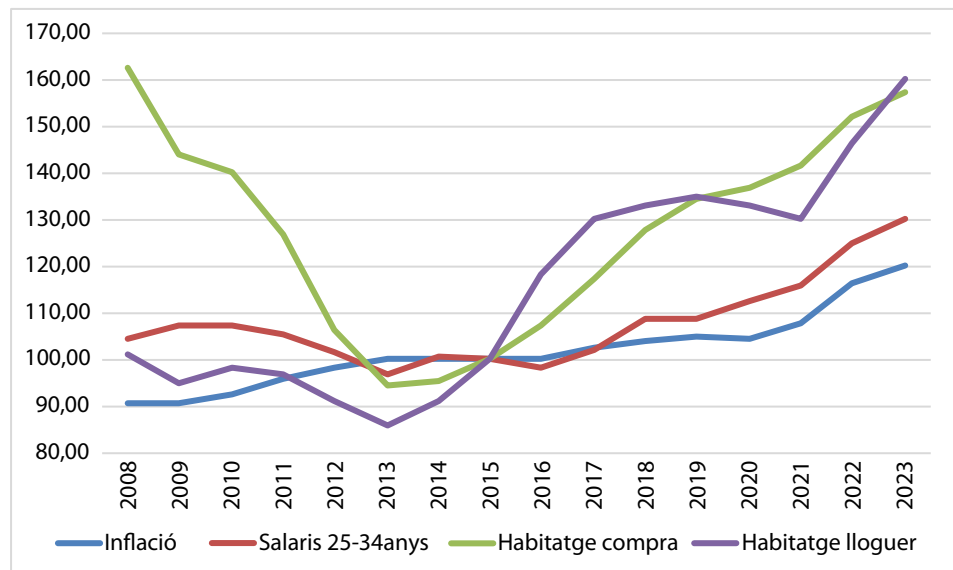
Tot i que s'han mostrat dades a nivell estatal, també es pot indicar que Catalunya es caracteritza per un perfil patrimonial molt lligat a l'habitatge. El pes dels actius immobiliaris és una mica més elevat que en la mitjana nacional, reforçat tant per uns preus històricament més alts com per una intensitat més gran de l'endeutament hipotecari. Alhora, la presència de declarants a l'impost sobre el patrimoni arriba al 21% del total espanyol, cosa que reflecteix una cua superior més densa: és a dir, una proporció més gran de contribuents situats en els trams alts de riquesa, cosa que distorsiona a l'alça la percepció del patrimoni mitjà i concentra part de la riquesa en els segments de més edat.

En contrast, els joves catalans afronten una barrera doble: preus d'habitatge més elevats i una taxa d'emancipació entre les més baixes d'Espanya. Això retarda l'entrada a la propietat immobiliària i limita la capacitat d'acumular patrimoni a edats primerenques. Com a resultat, les cohorts nascudes a partir del 1980 presenten nivells de riquesa una mica per sota de la mitjana nacional, mentre que les generacions més grans de 55 anys se situen clarament per sobre, consolidant un patró de desigualtat intergeneracional en l'accés i l'acumulació d'actius.

Tornant de nou a estadístiques centrades a Catalunya, des de mitjans de la dècada passada, el mercat de l'habitatge ha seguit una trajectòria clarament més accelerada que la dels salaris dels joves o la inflació general. Entre el 2015 i el 2023, l'índex de preus de consum s'ha incrementat al voltant d'un 20%, mentre que els salaris nominals dels treballadors entre 25 i 34 anys han crescut al voltant d'un 30%. Tot i això, aquest avenç resulta insuficient quan es contrasta amb l'evolució del mercat immobiliari, on tant el lloguer com la compra han experimentat pujades molt superiors.

Al mateix període, el preu de l'habitatge de lloguer s'ha disparat un 60%, i el de compra ho ha fet en un 57%. El desajust entre la capacitat adquisitiva dels joves i el cost d'accés al habitatge explica bona part de les dificultats actuals per emancipar-se i acumular patrimoni. El resultat és una bretxa creixent que col·loca les noves generacions en una posició més vulnerable respecte a l'accés a un dels actius fonamentals per a l'estabilitat econòmica de les llars.

Gràfic 40. Evolució dels preus de l'habitatge en règim de compra i lloguer, dels salaris dels joves i de la inflació a Catalunya, 2015=100.

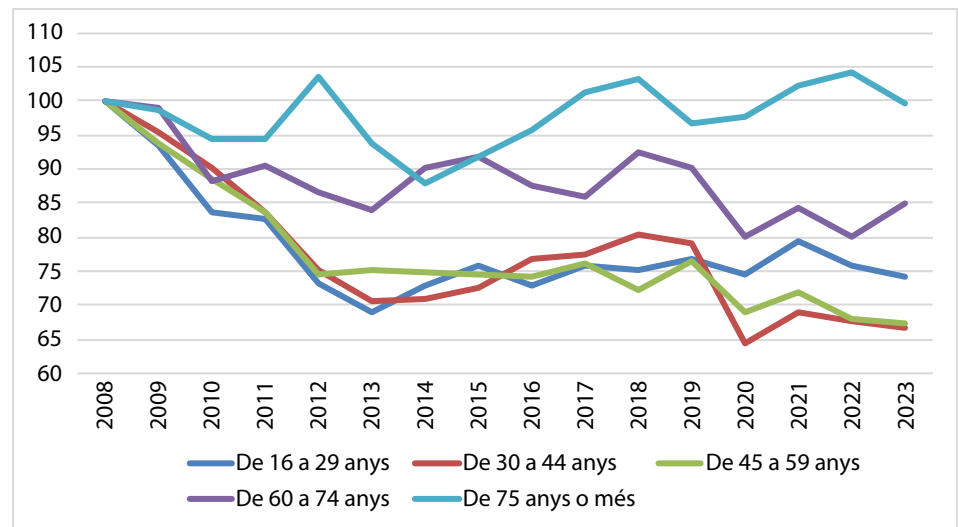

Font: INE i Idealista.

Per acabar, val la pena comentar l'evolució de la despesa de les llars, ja que una crítica molt comuna és que els joves no adquireixen habitatge perquè prefereixen consumir un altre tipus de béns i serveis. Des de la crisi financera del 2008, la despesa mitjana per llar ha mostrat trajectòries molt diferents segons l'edat del sustentador principal. Les llars joves (16 a 29 anys i 30 a 44 anys) van experimentar les caigudes més pronunciades després de la recessió i, al llarg de la darrera dècada, no han recuperat els nivells previs. El 2023, la seva despesa es manté clarament per sota del punt de partida del 2008, reflectint les limitacions d'ingressos i la inestabilitat laboral que afecten aquestes cohorts.

En contrast, les llars encapçalades per persones més grans de 75 anys han seguit un camí molt diferent. No només van evitar les caigudes més profundes, sinó que, avui, mantenen la mateixa capacitat de compra que el 2008. Els grups intermedis, en particular els de 60 a 74 anys, han mostrat una evolució més estable, encara que sense assolir les millors dels més grans.

Gràfic 41. Evolució de la despesa mitjana per llar per edat del sustentador principal a Catalunya, en euros del 2021, 2008=100.

Font: Idescat.

6. Recomanacions de polítiques públiques

La persistent bretxa generacional a Catalunya, accentuada pel diferent accés a l'habitatge i la concentració patrimonial a les cohorts de més edat, requereix una reforma integral del sistema de pensions que combini sostenibilitat financera, equitat intergeneracional i suficiència de les prestacions. Davant d'un model que tendeix a beneficiar de manera desproporcionada els que ja han consolidat el seu patrimoni, és imprescindible dissenyar un marc de polítiques públiques que reforci els incentius laborals, amplii les oportunitats d'estalvi i capitalització, i garanteixi que els joves d'avui puguin aspirar a un futur amb un sistema de protecció social robust i viable. Les recomanacions següents tracen un full de ruta en aquesta adreça:

- **Transició a un sistema de comptes nacionals**, que vinculi de manera transparent les aportacions de cada treballador amb la seva pensió futura, ajustada a longevitat, salaris i creixement econòmic.
- **Implementació gradual en uns 30 anys**, mitjançant un model mixt que combini el sistema actual de repartiment amb el de comptes nacionals, evitant disruptions brusques en drets adquirits.
- **Definició d'un tipus d'interès nacional (TIN)** lligat a productivitat, PIB per càpita i factors demogràfics, garantint rendibilitat estable i sostenibilitat financera.
- **Revaloració de les pensions amb un índex mixt** (IPC, PIB, salaris i longevitat), que preservi el poder adquisitiu bàsic, però també en reforci la sostenibilitat intergeneracional.
- **Flexibilitat a l'edat de jubilació**, amb incentius actuuarials per prolongar la vida laboral i desincentius clars a les jubilacions anticipades.
- **Mesures de transició en el repartiment**, com ara l'eliminació gradual d'una paga extra, l'ampliació del període de càlcul a 35 anys i un ajustament progressiu de l'índex de revaloració.
- **Protecció de les pensions més baixes**, mitjançant llindars mínims de revaloració que evitin pèrdues de poder adquisitiu en col·lectius vulnerables.
- **Transparència i educació financera**, oferint comptes individuals accessibles en temps real, simuladors de pensió i campanyes d'alfabetització per millorar la comprensió social del sistema.
- **Desenvolupament d'un segon pilar de capitalització semiobligatori**, basat en plans d'ocupació sectorials amb aportacions compartides treballador-empresa, finançats en part reassignant recursos del MEI i la quota de solidaritat.
- **Introducció de la motxilla austríaca**, un fons individual de capitalització lligat al treballador (no a l'empresa) que financi indemnitzacions per acomiadament i complementi la pensió, reforçant la mobilitat laboral i seguretat econòmica.

7. Conclusions

Catalunya afronta una transició demogràfica marcada per la jubilació massiva de la generació del baby boom i per una natalitat persistentment baixa. Aquest doble fenomen redueix la base de població en edat de treballar alhora que incrementa amb força el nombre de pensionistes, cosa que compromet la sostenibilitat del sistema de repartiment. Tot i que Catalunya presenta un envelliment menys acusat que altres comunitats del nord-oest espanyol, la pressió sobre les finances públiques és creixent i tindrà efectes de llarg abast.

L'esgotament del bo demogràfic il·lustra amb claredat aquest canvi de cicle. Entre el 1985 i el 2005, el pes de la població en edat laboral va permetre un creixement econòmic sostingut, acompanyat d'un notable augment del PIB per càpita. No obstant això, des d'aleshores, la tendència s'ha revertit i el creixement gairebé no ha superat el 6% en gairebé dues dècades. En no haver-hi millores estructurals en productivitat, el model econòmic es va sostenir sobre un volum ampli de treballadors que ara disminueix, deixant al descobert debilitats de fons.

En aquest context, el mercat laboral català pateix una doble pressió: d'una banda, la reducció de la taxa d'activitat derivada de l'envelliment i, de l'altra, la precarietat que afecta especialment els més joves. Els salaris reals han estat pràcticament estancats des de la crisi financera i els menors de 25 anys han experimentat caigudes més acusades que la resta de grups d'edat. Aquesta dinàmica ha ampliat la distància amb els pensionistes, el poder adquisitiu dels quals no només s'ha mantingut, sinó que ha crescut de manera sostinguda.

La bretxa generacional es reflecteix amb nitidesa a la renda disponible. El que el 2008 era una situació equilibrada entre joves i jubilats s'ha convertit avui en un contrast notable: els més grans gaudeixen d'una posició més favorable, mentre els joves queden atrapats en feines temporals i amb menys capacitat d'estalvi. La conseqüència és que el grup que en teoria s'hauria de situar en desavantatge —els jubilats— apareix ara com el col·lectiu més protegit del sistema.

La riquesa patrimonial reproduïx aquesta divergència. Tot i que és lògic que els més grans acumulin més patrimoni pel cicle vital, el més preocupant és la tendència: en vint anys, els menors de 35 anys han passat de comptar amb una riquesa neta d'uns 75.000 euros amb prou feines 20.000, mentre que els més grans de 75 han gairebé duplicat el seu patrimoni. Aquest contrast reflecteix no només la dificultat dels joves per entrar al mercat de l'habitatge, sinó també la consolidació d'un model en què les noves generacions acumulen cada cop menys actius.

L'accés a l'habitatge és el nucli del problema. La taxa de propietat dels menors de 35 anys ha caigut del 70% el 2002 a tot just un 32% el 2022, alhora que s'ha mantingut estable en els més grans de 55 anys. L'encariment dels preus, sumat a la precarietat laboral i a unes condicions de crèdit més restrictives, ha desplaçat els joves cap al lloguer, drenant-ne la capacitat d'estalvi i endarrerint-ne

l'emancipació. El resultat és un patró d'acumulació de riquesa molt més feble que a les generacions anteriors.

El desajust entre salaris i vivenda agreuja aquest escenari. Des del 2015, els salaris nominals dels joves han crescut un 30% i la inflació un 20%, però el preu de l'habitatge en compra i lloguer ho ha fet al voltant del 60%. Això ha erosionat de forma sistemàtica la capacitat dels més joves per adquirir habitatge, consolidant una bretxa estructural que no es resoldrà sense un augment significatiu de l'oferta assequible i una millora en l'estabilitat i la qualitat de l'ocupació.

L'anàlisi de la despesa mitjana de les llars desmenteix la idea que els joves no compren habitatge perquè prioritzen el consum. De fet, des del 2008 la despesa s'ha reduït un 26% en termes reals. En canvi, els més grans de 75 anys no només van evitar caigudes pronunciades, sinó que avui mantenen una capacitat de despesa similar o superior a la de fa quinze anys. Aquest contrast afegeix una dimensió més a l'escletxa generacional, que no és fruit d'eleccions individuals, sinó de dinàmiques estructurals en ingressos, patrimoni i polítiques públiques.

Tot plegat, Catalunya s'enfronta a un repte intergeneracional de gran magnitud. La jubilació de la generació més nombrosa, juntament amb l'estancament de la productivitat i l'encariment de l'habitatge, està eixamplant una bretxa que afecta la cohesió social i l'equitat entre generacions. La resposta no pot ser merament pal·liativa: exigeix repensar el model productiu, ampliar les oportunitats de feina estable, facilitar l'accés a l'habitatge i garantir un repartiment més equilibrat dels recursos públics. Sense aquestes reformes, el risc és consolidar un sistema que protegeix els ja retirats, però deixa sense perspectives de progrés els que haurien de sostenir el futur.

www.institutostrom.org